# *MEÂRİC SÛRESİ*

***Mushaf'taki sıralamaya göre kitabımızın 70., Nüzûl sıralamasına göre 79., Mufassal sûreler kısmının altıncı grubunun ikinci sûresi olan Meâric sûresi Mekke'de nâzil olmuştur. Âyetlerinin sayısı 44'dür.***

***"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"***

***Hamd yalnız ve yalnız âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm Allah'ın Rasûlü'ne, O'nun pâk aile halkına ve ashabına olsun. Rabbimiz bizden kabul buyur. Çünkü sen her şeyi işitensin, her şeyi bilensin.***

***Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla***

Kur'an-ı Kerim'in yetmişinci sûresi. Mekke'de nazil olmuştur. Kırk dört âyet, iki yüz on altı kelime ve sekiz yüz altmış bir harften iba-rettir. Fasılâları, elif, cim, ayn, lâm, mim, nun ve he harfleridir. el-Hâk-ka sûresinden sonra nazil olmuş olup, onun tamamlayıcısı durumundadır. Adını üçüncü âyetten almaktadır: "O (Azaba inananların mükafâtı) dereceler (meâric) sahibi Allah'tandı". Sûreye, Seele ve Mevaki' adları da verilmektedir.

Sûre, kendilerine Kıyamet, Cennet, Cehennem hakkında haber verilip, uğrayacakları elîm azaba karşı uyarıldıklarında, buna inan-mayıp, alaya alan Mekkeli müşrikleri ikaz etmektedir. Hz. Peygamber (s.a.s), onları ahiretteki azaptan sakındırmaya çalıştığında onlar; "Biz seni tekzip ediyoruz. Sana göre biz kıyamette cehennem azabına çarptırılacakmışız. Hadi o bizi korkuttuğun kıyamet gelsin de bir görelim" diyerek, Allah Teâlâ'nın vaadine karşı meydan okumakta idiler. Ayrıca onlar, Kur'an'ın hakikati karşısında bocalayıp duruyorlardı. Dü-şüncelerini cahiliye yaşantısının pislikleri körelttiği için akılları bu gerçeği bir türlü idrak edemiyordu. Haber verilen azabın, eğer gerçekten varsa kendilerine getirilmesini istiyorlardı. Onların bu durumu, Kur'an-ı Kerim'de şöyle anlatılır: "Hani bir zaman onlar; "Ey Allah eğer bu (Kur'an-ı Kerim), senin katından (indirilmiş) hakkın kendisi ise durma, bizim

üzerimize gökten taş yağdır, yahut bize (daha) acıklı (ve helâk edici) bir azap getir" demişlerdi" (el-Enfâl, 8/32). Bunu diyenler; Ebu Cehil, Nadr İbn Haris ve onlara tabi olanlardı.

Bu sûre, Kur'an'ın Mekke'de karşılaştığı cahilî zihniyetin ve benzerlerinin beşer ruhunda bıraktığı tortuların yok edilmesi için ilâhî metot çerçevesinde yürütülen tedavinin safhalarından bir safhadır. Allah'ın azabını talep eden bu insanlar, onun varlığına inanmamaktadırlar.

Bundan önceki el-Hâkka sûresinde âhireti inkâr edenlerin durumu ve görecekleri cezalar, kıyamet gününün dehşet dolu tabloları gözler önüne serilerek işleniyor ve Kur'an'ın hak olduğu gerçeği kalplere yerleştirilmeye çalışılıyordu. Bu sûrede ise aynı inkârcıların, ahi-ret gününde karşılaşacakları azapların korkunçluğu anlatılarak ondan kurtulmanın yolu gösteriliyor. Bundan sonra gelen "Nuh" sûresinde de inkârcı topluluğun yalnızca dünyada gördükleri korkunç azaptan bahsedilir. el-Hâkka, el-Meâric ve Nuh sûreleri, birbirinin devamı niteliğin-de olup, Bakara sûresinin baş tarafında. "Ey Muhammed kâfirleri uyarsan da uyarmasan da birdir. Onlar iman etmezler. Allah onların kalplerini mühürlemiştir. Gözlerinin üzerinde de perde vardır. Ve onlar için büyük bir azap vardır" (el-Bakara, 2/16-17) âyetlerinde işlenen konunun tafsili mahiyetindedirler.

Kâfirler için ahirette acıklı bir azap hazırlanmıştır. Bu azabı yalanlayan inkârcılar, böyle bir şeyin olabileceğini idrakten aciz oldukları için, eğer böyle bir şey varsa başımıza getirilsin dediler. Allah Teâlâ: "İsteyen biri, inecek azabı istedi. (O azap) kâfirler içindir ki, onu (onlardan) def edebilecek hiç (bir güç) yoktur. O, dereceler sahibi Allah'tandır" (1, 2, 3) âyetiyle o azâbı hemen isteyenlerin mutlaka vaad edi-len azaba çarptırılacaklarını ve bunu onlardan hiç kimsenin kaldıramayacağını açıklamaktadır. Bunun hemen arkasından kâfirlerin inkâr ederek inananlara yaptıkları zulümlere karşı sabır emrediliyor: "O halde sen (ya Muhammed) sabret" (5). Mümin, İslâmî gerçekleri tebliğ yolunda göreceği bedenî ve ruhî eziyetlere, işkencelere sabretmelidir. Çünkü, hiç de uzak olmayan bir zaman sonra korkunç azap müşrik zalimleri yakalayıverecektir.

Azabın hemen gelmesini isteyen inkârcılara ve öteki bütün kafirlere, azabın Allah tarafından takdir edilmiş olduğu ve çok yakında vuku bulacağı bildirilmektedir. Bu, onlar için kaçınılmaz bir sondur. Çünkü bunu gerçekleştirecek olan, çok yüce makam (dereceler)ın sa-hibi Allah Teâlâ'dır. Allah her şeye bir vakit takdir etmiştir. Onlar bu vakte kadar istedikleri gibi davranmakta devam etsinler. "Kâfirler kıyamet gününü uzak görüyorlar. Biz ise onu çok yakın görüyoruz" (6-7) ifadesi kıyameti inkâr edenlerin içinde bulundukları basiretsizliği açıklıyor. Çünkü onlar, her akıl sahibinin rahatça idrak edebileceği gerçekleri göremiyorlar.

Daha sonra, onların uzak görüp, Allah'ın yakın gördüğü, kıya-met gününün, kâfirleri dehşete düşürecek olan kıyamet sahneleri çi-ziliyor: "O gün gök, erimiş maden gibi olacaktır. Dağlar da atılmış ren-kli yün gibi olacaktır" (8-9). O günün korkunçluğu ruhları etki altına alacak ve bütün değer yargılarını alt üst edecektir. O gün ortaya çıkacak olan manzaranın dehşetine kapılmaları sonucu o inkârcılar, kendi nefislerinden başkasını düşünemeyeceklerdir: "O gün dost, dostunun halini sormaz. Ve yeryüzündeki her şeyi feda edip o günün azabından kurtulmak ister. Fakat bu asla olmaz... "(10,14). Çünkü o gün cehennem; "(Haktan) yüz çeviren ve (itaate) arkasını dönen kimseyi çağırır (kendisine çeker)" (17).

Daha sonra, insanın rûhî yapısını, imanlı ve imansız durumlardaki tavırlarını gösteren âyetler geliyor. Kâfirler ve azabı yalanlayanlar, yaradılışlarındaki sabırsızlık ve hırsın esiridirler. Bir zorlukla karşılaştıkları zaman ye'se düşer, feryad etmeye başlarlar. Bir iyilik gördükleri ve Allah tarafından mal ile sınandıklarında ise kaskatı kesilir, hiç kimseye faydası olmayan bir şekle girerler: "Gerçekten insan, sabırsız ve hırslı yaratılmıştır. Başına bir felâket geldiği zaman feryad eder. İyiliğe uğradığı zaman da çok cimrileşir" (19, 20, 21).

Sûre, inkârcı kâfirlerin muhatap olacakları olayları bütün açıklığı ile ortaya koyduktan sonra, bu dehşet ve azap tablolarının bütünüyle dışında kalıp kurtuluşa erenlerin durumunu dile getirir: Ancak, namaz kılanlar müstesnadır. (Namaz kılan o kimseler) ki, onlar namazlarında devamlıdırlar. Onlar ki, mallarında belirli bir hak vardır. Hem dilenen, hem de iffetinden dilenemeyen için. Onlar ki hesap gününü tasdik ederler. Onlar ki Rablerinin azabından korkarlar. Çünkü Rablerinin azabından emin bulunulmaz" (22-28).

Namaz, dinin ayakta kalmasını sağlayan temel direklerden biridir. O imanın bir alâmeti olmaktan da öte, kulu Allah'a bağlayan ve ruhunun o ilâhî kaynaktan beslenmesini sağlayan, Allah'ın rubûbiye-tine boyun eğmenin samimi bir göstergesi olan bir ibadettir. Allah Te-âlâ'nın, kurtuluşa erecek olanların hallerinden bahsederken, namazı en evvel zikretmesinin sebebi budur. Namaz, bütün iyiliklerin başıdır. Onu terk etmekle kul, ruhunu besleyen ilâhî kaynaktan irtibatını kesmiş olur. Çünkü Allah Teâlâ, namazını devamlı kılanları özellikle vurgular. Öteki özellikler ondan sonra gelir.

Devam eden âyetlerde, müminlerin gözetmesi gereken bir takım temel hudutlar belirtilir! İffetli olmak ve zinadan sakınmak gerektiği, aksi halde haddi aşıp sûrenin ilk bölümünde zikredilen topluluğa dahil olma tehlikesinin söz konusu olduğu vurgulanır. O müminler, güvenilirdirler, yalan şahittik

yapmazlar, namazlarını ise lâyıkıyla kılarlar. "... Evet, işte onlar, cennetlerde ağırlanacak kimselerdir" (35).

Sûrenin sonunda, inkârcıların neye güvenerek taşkınlık yaptıkları sorgulanır: "(Acaba) onlardan her biri (müminler gibi) naim cennetine girmeyi mi ümit eder" (38). Bunun cevabı hikmet doludur ve kesinlik ifade eder: "Hayır, (onların ümit ettikleri gibi cennete girmeleri söz konusu değildir) muhakkak ki bizler, onları bildikleri o (nutfe denen) şeyden yarattık"(39). Eğer onlar yaratılışlarındaki bu büyük mucizeye bakıp ibret almazlarsa cehennem azabından kurtulup cennete girmelerine imkân yoktur.

Bu mukaddimeden sonra inşallah sûrenin âyetlerini tek tek tanımaya geçebiliriz.

***1-3. Birisi, yüksek derecelere sahip olan Allah katından, inkârcılara gelecek ve savunulması imkânsız olacak azabı soruyor. 4. Melekler ve Cebrâil miktarı elli bin yıl olan o derecelere bir günde yükselirler. 5. Ey Muhammed! Güzel güzel sabret; 6. Doğrusu inkârcılar azabı uzak görüyorlar. 7. Ama Biz onu yakın görmekteyiz. 8. Gök, o gün, erimiş maden gibi olur. 9. Dağlar da atılmış pamuğa döner. 10. Hiç bir dost diğer bir dostunu sormaz. 11-14. Onlar birbirlerine yalnız gösterilirler. Suçlu kimse o günün azabından kurtulmak için oğullarını, ailesini, kardeşini, kendisini barındırmış olan sülalesini ve yeryüzünde bulunan herkesi fedâ etmek ve böylece kendisini kurtarmak ister. 15-18. Hayır, olamaz... Orada sırtını çevirip yüz geri edeni, malını toplayıp kimseye hakkını vermeyen, saklayanı çağıran, deriyi soyup kavuran, alevli ateş vardır. 19. İnsan gerçekten pek huysuz yaratılmıştır; 20. Başına bir fenalık gelince feryat eder, 21. Bir iyiliğe uğrarsa onu herkesten men eder; 22-27. Ancak namaz kılıp namazlarında devamlı olanlar, mallarında yoksul ve yoksuna belirli bir hak tanıyanlar, ceza gününü doğrulayanlar, Rabblerinin azabından korkanlar böyle değildir. 28. Doğrusu Rabblerinin azabından kimse güvende değildir. 29-30. Eşleri ve câriyeleri dışında, mahrem yerlerini herkesten koruyanlar, doğrusu bunlar yerilmezler. 31. Bu sınırları aşmak isteyenler, işte onlar aşırı gidenlerdir. 32. Emanetlerini ve sözlerini yerine getirenler, 33. Şahitliklerini gereği gibi yapanlar, 34. Namazlarına riâyet edenler, 35. İşte onlar, cennetlerde ikram olunacak kimselerdir. 36-37. Ey***

***Muhammed! İnkâr edenlere ne oluyor, sana doğru sağdan soldan topluluklar halinde koşuşuyorlar? 38. Her biri nîmet cennetine konulacağını mı umuyor? 39. Hayır; doğrusu onları kendilerinin de bildikleri şeyden yaratmışızdır. 40-41. Doğuların ve bâtıların Rabbine yemin ederim ki, onların yerine daha iyilerini getirmeğe Bizim gücümüz yeter ve kimse de önümüze geçemez. 42. Ey Muhammed! Onları bırak; kendilerine söz verilen güne kavuşmalarına kadar dalıp oynasınlar. 43-44. Kabirlerinden çabuk çabuk çıkacakları gün, gözleri dönmüş, yüzlerini zillet bürümüş olarak sanki dikili taşlara doğru koşarlar. İşte bu onlara söz verilmiş olan gündür.***

Meâric sûresi, Vâkî sûresi, "Seele Sailün" sûresi diye anılan ve icmâ ile Mekke'de geldiği bildirilen bir sûredir. Sûrenin adı, içinde geçen Meâric kelimesinden alınmış olup 44 âyettir. Kulluk kitabımızın 70. sırasına yerleştirilmiştir.

Sûrenin genel muhtevası, kıyamet, hesap, kitap, azap, ölüm ötesi hayattır. Fakat araya serpiştirilen, sanki sûrenin direği mesabesinde olan, namazcıların durumu gerçekten çok ilginçtir. Kimlerin namazcı olduğunu, kimlere namazcı deneceği konusunu veya namazcıların özelliklerini en güzel anlatan sûrelerden biridir. Şekilden ibaret bildiğimiz namazın, hayata, sosyal hayata etkinliğini, namazın insana neler kazandırıp, nelerden engellediğini daha açık, daha farklı anlatan bir sûredir.

***1-3. "Birisi, yüksek derecelere sahip olan Allah katından, inkârcılara gelecek ve savunulması imkânsız olacak azabı soruyor."***

Bir adam, bir sorucu tutmuş Allah'ın azabını sorguluyor, Allah'ın azabını yargılıyor. Bir azaptan söz ediyorlar. "Bir azap var" di-yorlar. "Hani nerde kaldı bu azap? Niye gelmiyor ya?" diye alay ederek, dalga geçerek azaptan dem vuruyor.

Bu soru soranın kim olduğu konusunda tefsir kitaplarında uzun uzun bilgiler verilmiştir. Ama kıyamete kadar gelecek tüm insanların hayatını düzenleme mekânizması olarak gelen bu âyet-i kerîmede elbette sadece o insan anlatılmadığından onu geçiyoruz. Yani dün bu insan birileriyse, yarın başka birileri olabilecektir. Dün bu kişi Ebu Cehil ya da yandaşlarından biriydi belki. Hangisi olursa olsun, istenilen kıyametin elbette başlarına düşmesi, beyinlerinde patlaması söz konusudur.

Rivâyet ediliyor ki burada bu soruyu soran, Allah'ın azabını sorgulamaya çalışan Nadir bin Haris'tir. Enfâl sûresinde anlatıldığı gi-bi o şöyle demişti:

***"Allah'ımız! Eğer bu Kitap, gerçekten Senin katından ise bize gökten taş yağdır veya can yakıcı bir azap ver" demişlerdi."***

(Enfâl 32)

Nadir bin Haris'in bu sözlerinin akabinden bu âyet gelmiştir deniyor. "Ey Allah'ım! Eğer bu kitap senin tarafından gelmiş hak bir kitapsa, eğer bu Muhammed doğru söylüyorsa hemen üzerimize gökten toz veya acıklı bir azap gönder" demişti de, bu âyet nâzil oldu deniyor.

Ama tabi Enfâl'ın Medineli bir sûre olduğu hatırlanırsa, bu işin biraz da muhteva yakınlaştırılmasından kaynaklandığı anlaşılacaktır. Yani Mekke'de gelen bu sûrenin Medine de gelen bir âyetten sonra gelmesi düşünülemez. Ama konu aynen böyle.

Bir başka grup da diyordu ki Hud'a (a.s): "Üzerimize semadan parçalar indir ey peygamber!"

***"Bize, bizi tanrılarımızdan alıkoymak için mi geldin? Doğru sözlülerden isen, bizi tehdit ettiğin şeyi başımıza getir" dediler.***

(Ahkâf 22)

"Ey Hud, sen bizi ilâhlarımızdan ayırmak, ilâhlarımızdan koparmak, ilâhlarımızdan soğutmak için mi geldin? Derdin ne senin? Bizim hayatımızda söz sahibi kabul ettiğimiz pek çok tanrılarımız var. Sen bizi onlardan koparıp bir tek İlâha kulluğa çağırmak için mi geldin? Eğer doğru söylüyorsan, hayatımıza karışacak tek İlâh olduğunu, başka ilâhların olamayacağını söylerken bu konuda sadıklardansan, haydi bize vaadettiğini getir. Eğer sadıksan haydi ne getireceksen getir," diyorlar. Allah'ın elçisini peşinen reddediyorlar bu sözleriyle. Hud'un (a.s) getirdiklerinin Allah'tan olmadığını, kendisinin uydurduğunu söylemeye çalışıyorlardı.

Anlıyoruz ki bu söz sadece Medine'de Rasulullah Efendimize karşı denilen bir söz değil, ondan önce de insanların Allah elçilerine söyleyegeldikleri sözlerdir. Yani her dönemde kâfirin karakteristik bir özelliğidir bu. Eğer kıyamet varsa, eğer öldükten sonra dirilmek varsa, eğer bir azap, bir ikab, bir hesap-kitap varsa, "hadi ne gelecekse geliversin bakalım" diyorlar. İşte böyle bir tavrı, böyle bir kâfir tavrını Cenâb-ı Hakk bu sûrede baştan sona sorguluyor. Ama öyle çarpıcı, öyle kahredici, susturucu, ilzam edip mat edici değil, aksine rahmâni-yetin eseri olarak, akılları başlara dâvet edici, akılları erdirici olarak, "gelin ey kullarım inattan vazgeçin! Gelin bu tavırlarınızı terk edin! Ba-na ve benim elçilerime karşı gelmekten, benim azabımı sorgulayıp dalga geçmekten vazgeçin! Ben sizi düşünerek bunları anlatıyorum! Sizi yarın sizin başınıza gelecek azaplar konusunda bugünden uyarıyorum!" biçiminde âyetler olarak karşımıza çıkıyor. Evet:

Tutmuş bir adam, bir duacı, bir dâvetçi, bir çağırıcı kendisine vâki olacak, kendisinin başında patlayacak bir azaptan söz ediyor. "Hani azap gelecekti

yahu! Nerede kaldı o? Niye gelmiyor ya?" demeye çalışıyor. Bir adam sanki kendine gelecek azaptan yana, sanki bunu çağırıp duruyor. Sanki buna dua ediyor, bu azabı bekliyor ve hemen bu azabın kendisine gelivermesini istiyor.

İkinci bir anlayış da şöyledir: "Azap varmış, Kim verecekmiş bunu? Kim becerebilecekmiş böyle bir azabı? Kimin gücü yetecekmiş böyle bir azaba? Veya kime gelecekmiş bu azap? Kimler içinmiş bu azap? Bir de ne zaman olacakmış bu iş? Ne zaman gerçekleşecekmiş bu azap? Nasıl bir şey bu? Gerçekten öyle bir şey var mı?" diye dalga geçmek, alay etmek durumunda sorular soruyorlardı.

Ama kimileri de: °u¬=³@«, «"Ï@«, yerine ***"Seele sailün"*** okumuşlar. Yani böylece cehennemde kâfirler için hazırlanmış bir vadiden söz ediliyor demişlerdir.

İster öyle, ister böyle, birisi çıkmış mutlak gerçekleşecek olan azaptan söz ediyor. Allah'ın kesin olan azabı, ateşini, cehennemini yargılamaya çalışıyor. Bunun hemen sonunda diyor ki Rabbimiz:
İki manası var bunun:

1- Bilsin ki o azap kâfirler içindir. Hani soran kişi, "kimin için bu azap? Kimlere gelecekmiş bu azap? Kimler için hazırlanmıştır bu azap?" diyerek alay ediyordu ya, Allah da buyuruyor ki: "O azap kâfirler içindir."

2- Ya da bu ifadenin ikinci bir tevcihi de şöyledir: w: şeklindedir. Yani bir adam çıkmış kâfirlerin başına gelecek bir azaptan söz ediyor. Kesinlikle kâfirlerin beyinlerinde patlayacak bir azabı sorgulamaya çalışıyor.

Sanki bu ifadeleriyle Rabbimiz: "Ey kâfir! Onu mu soruyorsun? Azabı mı soruyorsunuz ey kâfirler? Eğer Allah'ın azabını soruyorsan al sana!" diyor sanki. Sanki adamların sözlerini, sorularını boğazlarına tıkarcasına, "eğer o azabı sorup soruşturuyorsanız bilesiniz ki o azap kâfirler içindir! O azap sizin içindir!" buyuruyor. Kâfir, örten demektir. Öyleyse bilesiniz ki o azap hakkı, hakikati örtenler için, hakikati gizleyenler için, hakikatin insanlara ulaşmasına engel olmaya çalışan insanlar içindir. Bir özelliği daha var o azabın. Neymiş o?
Engelleyicisi de yoktur onun. O azabın engelleyicisi yoktur. Kimse onun önüne geçemeyecek, kimse onu engelleyip def edemeyecektir. Ya da onunla buluşacak insanların o azapla buluşmasını kimse önleyemeyecektir. Allah o azabını kimlere ulaştırmayı murad buyurmuşsa, o azabın müşterileri ile azabın arasına kimse giremeyecektir. Peki, kim kaynaklı olacak bu azap? Kim verecek bunu? Kimin gücü yeter bu azaba? Kim gönderebilir böyle bir azabı?
Allah. Allah'tandır bu azap. Allah kaynaklıdır bu azap. Böyle bir azaba ancak Allah kâdirdir. Ancak Allah böyle bir azapla azap edebilir. Ama öyle bir

Allah ki, mi'râclar sahibi, meâric sahibi bir Allah. Bu Meâric ifadesini şöyle anlıyoruz:

1- Ya semavat sahibi, yücelme sahibi, yücelikler sahibi bir Allah.

2- Ya da fazl ve kerem sahibi, nîmet ve ihsan sahibi bir Allah.

Allah'ın kâfirlere ulaştıracağı ve hiç kimsenin engel olamayacağı bir azaptan söz ediyor sûre. Bu sûrenin, bu âyetlerin muhatabı olan bizler, bu âyetler çerçevesinde kendi kendimizi sorgulamak zorundayız. Her birimiz kendi durumlarımızı yargılamak, gözden geçirmek zorundayız. Eğer bizler de kâfirlerden, kâfirler gurubundan olur, onları destekler, onlardan hayat programı alır, hayatımızı onlara danışır, giyim kuşamımızdan tuvalet âdâbımıza, ev teşrifimizden soframıza, saç tıraşımızdan evlenmemize kadar, hedeflerimizi, sevgilerimizi, nefretlerimizi, hayata, mala bakışımızı hep onlar kaynaklı yapmaya çalışırsak, unutmayalım ki onlara ulaşacak azap bize de ulaşacaktır. Rahmân ve Rahîm olan Rabbimiz bizi ondan gocundurmak ve sakındırmak için buyurur ki:

"Ben Mearic sahibiyim! Ben yücelme, yükseklikler sahibiyim! Gökyüzüne söz geçiren ben, her şeye söz geçiren ben, bu işe kudreti yeten ben, dikkat edin size de azabı ulaştırabilirim!" buyuruyor. Ya da, "benim fazlım var, keremim var. Ben ki size nîmetler ulaştırmışım. Ben ki şu anda sahip olduklarınızın tümünü size verenim. Benim bu ihsanlarıma karşı siz nankörlük etmeye, küfran-ı nîmette bulunmaya, benim nîmet vericiliğimi, benim güçlü oluşumu, Rabb, Melik ve İlâh oluşumu örter, örtbas ederseniz, Rabbiniz olarak size gönderdiğim hayat programımı, kitabımı örtüp örtbas edip bir hayat yaşarsanız, o zaman kesinlikle bilesiniz ki karşılığında cezam vardır. Bunu böylece bilesiniz ve unutmayasınız," demektedir Allah.

Bundan sonra Rabbimiz mi'râcı tanıtıyor:

***4. "Melekler ve Cebrâil, miktarı elli bin yıl olan o derecelere bir günde yükselirler."***

Melekler ve Ruh, Allah-u Zü'l-Celâl'e öyle bir günde ulaşırlar ki bu sizin bildiğiniz, saydığınız elli bin yıla bedeldir. Yani eğer bu işi siz yapmaya kalksaydınız, elli bin yıl uğraşırdınız da beceremezdiniz. Bu âyetin manasını şu iki şekilde anlamaya çalışacağız:

1- Buradaki Ruh'tan kasıt Cebrâil'dir. Çünkü Kur'an'da Cebrâil'in (a.s) bir adı da Ruh'tur. Öyleyse şöyle diyeceğiz: Melekler ve Ruh, melekler ve Cebrâil Allah katına öyle bir günde çıkarlar ki, bu sizin bildiğiniz saydığınız elli bin yıla bedeldir.

2- Buradaki ruhtan kasıt ölmüş insanların ruhlarıdır. Buna göre de şöyle diyeceğiz: Melekler sizden ölmüş birinin ruhunu Allah katına öyle bir günde çıkarıp ulaştırırlar ki, bu sizin bildiğiniz elli bin yıldır.

Secde sûresinde de şöyle deniyordu:
***"Gökten yere kadar olan bütün işleri Allah düzenler, sonra, işler sizin hesabınıza göre bin yıl kadar tutan bir gün içinde O'na yükselir."***
Secde 5)

Yani şu sizin şu anda saydığınız elli, elli bin yıl demektedir. Peki ne anladık bundan? Anladık ki, meleğin bir günü bizim elli bin yılımızmış. Bir melek günü eşittir elli bin yıl. Halbuki bizim dünyadaki tarihimiz bir 8, 10 bin yıl filan ediyor. Hz. Adem'den bu yana tarihimiz, insanlığın tarihi işte topu topu bu kadar. Yani bizim dünyadaki tarihimiz, meleğin bir gününün beşte biri kadardır. Bir melek gününün beşte biri. Bir de bunun içinde kendi yerimizi, kendi ömrümüzü bulmaya kalkışsak, bir hiç olduğumuzu anlayacağız. İnsan kendini bir şey zanneder de Allah'a kafa tutmaya kalkışır. İşte bizim çabalamamız, bizim kavgamız bu. Peki değer mi buna? Dünyada kalacağımız bu kadarcık bir zaman için değer mi bu kavgaya? Ne için çabaladığınızı, ne için koşturduğunuzu bir düşünün! Neyin kavgasını verdiğinizi bir düşünün! Yani topu topu bir melek gününün beşte birinin on bin de birini bir yıl diye yaşıyorsunuz. İşte hepsi bu. Değer mi çabalamaya? "Aman malım olsaydı! Aman mülküm olsaydı! Evim, barkım olsaydı! Kavgam olsaydı! Oğlum içindi! Kızım içindi! Gelecek içindi! İstikbal içindi!" demenin ne manası var ki? Yaşadığımız, yaşayacağımız zaman belli. Zaten biraz sonra bunların, bu uğrunda kavga vererek sahip olduklarımızın hepsini fedâ edeceğimizi anlatacak Allah.

Sizin elli bin yılda beceremeyeceğiniz bir işi Allah bir günde meleklere becertiveriyor. Göklere ve yere, göktekilere ve yerdekilere egemen olan Rabbinizin yerde olan sizlere semâdan emirlerinin, âyetlerinin, yasalarının inmesi, gerekse yerdekilere ilişkin emrin tekrar semaya yükselmesinin bir günde olduğunu anlatır Allah.

Rabbimizin kurduğu şu âlemler yanında, şu yedi kat semâ, onu çevreleyip kuşatan kürsi, onu da kuşatan arş yanında, bizim dünyamız, kendi varlığı milyarlarca kere daha büyütülmüş de olsa bir mikrobun milyar da biri kadar bile bir değer ifade etmiyor. İşte bu ve benzeri âyetlerinde Rabbimiz kendi gücünü, kudretini gündeme getirerek bizlere buyuruyor ki: "Kullarım! Ne kadar küçüksünüz, ne kadar basitsiniz, ne kadar acizsiniz ki farkında değilsiniz. Rabbinizin kudretinden de gafil bir şekilde ne yaptığınızın farkında değilsiniz" buyuruyor. Öyleyse ey Peygamber ve Peygamber yolunun yolcuları:

***57. "Ey Muhammed! Güzel güzel sabret; Doğrusu inkârcılar azabı uzak görüyorlar. Ama Biz onu yakın gör-mekteyiz."***

"Peygamberim sen sabr-ı cemille sabret! Çok güzel sabırla, güzel bir biçimde sabret. Hakkı gündeme getiren bir sabırla sabret! Sabret ki sabrın güzel olsun!"

Rabbimiz burada Peygamberimizden ve onun şahsında hepimizden sabr-ı cemil istiyor. Bu ifadeyi, sabr-ı cemili Yusuf sûresinden öğrenmek lâzım. Hani oğulları Yusuf'u kuyuya atıp "babacığım onu kurt yedi" diyerek geldiklerinde, oğlu Yusuf'un üzüntüsüyle yüreği ağ-zına gelmiş Hz. Yakub'un şöyle dediğini anlatıyordu Yusuf sûresi:

***"Üzerine başka bir kan bulaşmış olarak Yusuf'un gömleğini de getirmişlerdi. Babaları: "Sizi nefsiniz bir iş yapmaya sürükledi; artık bana güzelce sabır gerekir. Anlattıklarınıza ancak Allah'tan yardım istenir" dedi.***
(Yusuf 18)

Bakın Yakub (a.s) diyor ki: Bu durumda bana düşen de sabr-ı cemildir. Güzel bir sabırdır. İşte onun yaptığı sabır, sabr-ı cemildir. Yusuf'u elinden alınan Yakub'un ilk sadmede gösterdiği sabra sabr-ı cemil denir. Rasulullah Efendimizin bir hadisiyle söylersek: ***"Gerçek sabır, sadme-i ûlâdadır."*** Yani imtihan maksadıyla Rabbimizin kullarına gönderdiği herhangi bir musîbet, belâ haberi kişiye ilk verildiği anda, o sadmeyle, o haberin darbesiyle ilk defa karşı karşıya kaldığı anda, sabretmesi gerçek sabırdır, sabr-ı cemildir. Meselâ "baban öldü" haberi kişiye ilk verildiği anda, o ilk sadmeyle karşı karşıya kaldığı anda sabretmesi, veya "dükkanın yandı" haberi kişiye ilk verildiği anda, çocuğunu kaybettiği haberi kendisine ilk verildiği anda, bu haberin darbesiyle karşı karşıya geldiği ilk anda kişinin sabretmesi sabr-ı cemildir, gerçek sabırdır. Değilse bu hadiseden on gün sonra, bir ay sonra, bir yıl sonra artık ona sabret demenin anlamı kalmamıştır, zira artık alışmıştır. O anda sabretmek sabr-ı cemildir.

Sabr-ı cemil'in ikinci manası, özellikle Cenab-ı Hakk'ın bizi na-sıl isterse öyle imtihan ettiğine inanarak sabretmektir. Allah'ın imtihan sorularına hoş bakmak, karşı gelmemek isyan etmemektir. Yani Rab-bim en güzel imtihan edendir, Allah beni en güzel biçimde imtihan eder, gönderdiği sorular bana lâyık sorulardır, zira en münasibini, en mütenasibini bilen Rabbimdir diyerek imtihan sorularına teslimiyettir.

Şu anda koskoca bir dünya imtihan salonu ve milyarlarca insan da bu salonda imtihandadır. Rabbimizin herkese gönderdiği sorular farklıdır. Kimisini bir evle imtihan ediyor, kimisini evsiz imtihan ediyor, kimisine beş tane kız çocuğu vermiş hiç erkek evlâdı vermemiş, ona öyle bir soruyu münasip görmüş, kimilerine sadece erkek evlâtları vermiş kız çocukları vermemiş, onlara böyle

bir soruyu münasip görmüş; kimilerine bol mal vermiş, kimilerini malsız imtihan ediyor; ki-milerini elli, kimilerini çolak imtihan ediyor; kimilerini dilli, kimilerini de dilsiz, tat imtihan ediyor. Herkesin imtihan soruları farklıdır. İşte Rab-bimiz en güzelini bilir. Rabbimiz en münasip soruları gönderir. Rab-bimiz hikmet sahibidir, eğer bana bunları münasip görmüşse, beni bunlarla imtihan etmeyi murad buyurmuşsa, kabulümdür demek sabr-ı cemildir.

Sabr-ı cemil'in bir üçüncü manası da, Allah'ın kutlu elçilerinin sabırlarıdır. Yani kendilerini tüm dünya alkışlasa da, ya da tüm dünya kendilerine düşman kesilse de, hareketlerinde, tavırlarında değişiklik yapmamak, Allah'a kulluklarında asla değişiklik yapmamaktır sabr-ı cemil. Kınayanın kınamasına aldırış etmeden her şart altında Allah'a, Allah'ın istediği kulluğu icraya devamdır.

Hâsılı sabır sembollerini, sabır örneklerini gözümüzün önüne getirerek sabr-ı cemili anlayalım ve sabredelim. Meselâ Hz. Nuh gözümüzün önünde dursun. 950 yıllık bir dâvet sabrında bulunmuş Allah'ın elçisi. Toplumunun küfürde ısrarlı davranması, onu dinlememek için parmaklarıyla kulaklarını tıkamaları, Nuh (a.s) bizi tanıyamasın diye elbiselerini üzerlerine alarak ondan saklanmaya çalışmaları, yalanlamaları, hakaret etmeleri karşısında bile bıkıp usanmaması, tavrında bir değişiklik yapmamasını kendimize örnek alalım.

Veya meselâ bir Dâvûd (a.s) örneğini alın. Tâğutlara karşı ver-diği savaşını, etrafındakilerin dağılıp gidişine, yanında azıcık bir grup kalışına karşı nasıl sabrettiğini düşünün ve sabr-ı cemili anlamaya ça-lışın. Bir Mûsâ (a.s) örneğini alın. Firavun karşısında nasıl sabredebilmiş? Kendilerini kurtarmaya geldiği Ben-i İsrâil'in inatlarına nasıl sabırla mukâbelede bulunduğunu düşünün. Veya kavminin azgınlıklarına, sapıklıklarına karşı sabreden Hz. Lût'u (a.s) bir düşünün. Cinsel sapıklık içindeki insanlara kızlarını teklif edebilecek kadar dünya başına dar geldiği halde, yine de yapması gerekenleri yapması, Allah'ın kendisine yüklediği kulluk görevini icra etmesi noktasındaki sabrını gözünüzün önünden geçirin. Ya da testere ile kesilenleri bir düşünün. Belinden ya da boynundan kesilirken bile sabredip Allah'a kulluktan vazgeçmeyenleri düşünün de, "Sabran cemilayı" anlayın. Başka türlü bunu anlamak ta, anlatmak ta mümkün değildir.

Sen sabret peygamberim! Sizler de sabredin ey peygamber yolunun yolcuları. Çünkü:

"Onlar çok uzak görüyorlar bu işi." Neyi uzak görüyorlar? Öleceklerini, dirileceklerini, kıyametin kopacağı, kıyamet sonrası hesabını-kitabını, cenneti, cehennemi çok uzak görüyorlar. Hesaba çekileceklerini çok uzak görüyorlar. "Olmaz, gelmez, mümkün değil öldükten sonra dirilmeyeceğiz" diyorlar. Bu işin

olmayacağını, gelmeyeceğini zannediyorlar. Onlar bu işin çok uzak, ihtimalsiz olduğunu zannediyorlar ama:

Ama biz onu çok yakın görüyoruz. Çünkü genel bir kural var ki, her gelecek yakındır. Her gelecek yakındır ve bu da gelecektir. Ta-bii buradaki uzaklık-yakınlık, mesafe uzaklığı, yakınlığı değildir. Onlar bunu uzak görüyorlar denirken, gayr-i kain görüyorlar, yani mümkün değil, gerçekleşmeyecek görüyorlar, biz de onu kain görüyoruz, mutlak gelecek ve gerçekleşecek görüyoruz, demektir.

Bundan sonra Cenab-ı Hakk kesinlikle gelecek olan, çok yakın olan bu kıyameti ve kıyamet sonrası hesabını-kitabını ispatlamak, gözler önüne sermek için birkaç enstantane, birkaç tablo, birkaç çekim getiriyor gözlerimizin önüne. Ama tabii kıyametle alâkalı, kıyamet sonrası hesap-kitapla alâkalı her şeyi anlatmıyor. Sadece birkaç tablo ortaya koyuyor. Neymiş onlar? Ne olacakmış o gün?

***8. "Gök o gün erimiş maden gibi olur. Dağlar da a-tılmış pamuğa döner."***

O gün semâ sanki erimiş maden gibidir. Gökyüzü maden gibi erimiştir o gün. Bakır eriyiği gibi mi, demir eriyiği gibi mi, yoksa alüminyum eriyiği gibi mi, orasını bilmiyoruz ama işte erimiş bir maden gibi olacak gökyüzü. Zaten semâ değişik bir şekil alacak sonra. Çünkü o gün artık semânın semâlığı da bitmiştir, arzın arzlığı da bitmiştir. Artık semâ başka bir semâ, arz da başka bir arzdır o gün.

Yine o gün dağlarda sanki atılmış rengârenk yünler gibi olacaktır. Dağlar atılmış rengarenk yünler, didilmiş pamuk parçaları gibi olacak. Yani hem paramparça olacak, hem de kazıklığı bitmiş o-lacak dağların. O gün düzen bitmiş, dünyanın düzeni bitmiş olacak. Yeni bir düzene, yeni bir konuma geçilecek. Yani imtihan konumundan hesap konumuna, ya da imtihan sonuçlarının okunması konumuna geçilecek o gün. Sonra?

***10. "Hiçbir dost diğer bir dostunu sormaz."***

O gün hiçbir sıcak dost, hiçbir sıcak dosta kucak açmayacak, açamayacak. Kimse kimsenin hal ve hatırını sormayacak, soramayacak veya kimse kimsenin durumunu muhasebe edemeyecek. Kimse kimseye: "Yahu! Ne var, ne yok? Ne âlemdesiniz? Ne haldesiniz? Bir derdiniz var mı? Bir ihtiyacınız mı var?" diyemeyecek. Kimse kimseyle ilgilenemeyecek, kimse kimseyle ilgi kuramayacaktır o gün. Belki insanlar, dostlar, akrabalar, arkadaşlar, kadınlar,

kocalar, evlâtlar, babalar birbirlerini görüp geçecekler veya görmezden gelecekler, hiç kimse kimsenin yakınlığını bile inceleyemeyecek.

Anlayabildiğimiz kadarıyla bunun iki manası vardır.

1- İnsanlar, yakınlığı olanlar birbirlerini görecekler ama gör-mezden gelecekler, görmemiş, tanımıyormuş, tanışmıyorlarmış gibi davranacaklar. Neden? Aman bunun derdi de beni bulmasın diye. Aman bunun sebebiyle de karşıma bir hesap gelmesin diye. Aman bunun yüzünden de bana bir dosya açılmasın diye en yakınlarını ta-nımazdan gelecektir insanlar. Gerçekten çok müthiş bir manzara değil mi? Düşünebiliyor musunuz? Adam can-ciğer karısını görecek ama tanımazlıktan gelecek, kadın kocasını, evlât babasını, baba evlâdını, kardeş kardeşini, arkadaş arkadaşını görecek ama tanımazlık-tan gelecek, hiç tanımıyormuş gibi davranacak, geçip gidecek.

2- Adam akrabalarını, dostlarını, yakınlarını görecek ama ken-di derdinden, kendi sıkıntısından ötürü sanki görmemiş gibi olacaktır. Görecekler ama telaşlarından sanki görmemiş olacaklar. Kendisiyle uğraşmaktan kendi başının çaresini düşünmekten başka hiçbir hali kalmayacak. Abese sûresinde şöyle denir:

***“O gün, kişi kardeşinden, annesinden babasından, karısından ve oğullarından kaçar. O gün, herkesin kendine yeter derdi vardır.”***

(Abese 36,37)

O gün kişi kardeşinden, anasından, babasından, karısından, oğlundan, kızından kaçacak. Neden? Çünkü o gün herkesin başını aşkın derdi vardır. Herkesin kendine yetecek meşguliyeti vardır. Herkes kendi başının derdine düşmüştür. Kimsenin kimseyi düşünecek mecali de yoktur, zamanı da yoktur. O gün kimse kimsenin hatırını soramayacak, kimse kimseyle ilgilenemeyecektir. Herkes kendi başının derdine düşecektir.

Hattâ Rasulullah Efendimizin, “o gün herkes üryan haşr olacak” beyanına karşılık Ayşe annemizin: “Anam babam sana fedâ ol-sun ey Allah’ın Resûlü! Öyle de, biz o gün vücutlarımızı yabancı erkeklerden nasıl koruyacağız?” şeklindeki sorusuna Allah’ın Resûlü’-nün verdiği cevap gerçekten çok enteresandır: “Üzülme ey Hatice, o gün herkesin başını aşkın bir derdi olacak ve kimse kimsenin vücuduyla ilgilenemeyecektir,” buyurur.

O gün kimse kimseyi göremeyecek. Kimse kimseyle ilgilenemeyecek. Çünkü o gün herkesin başından aşkın bir işi ve derdi olacak. İnsanın sevdikleri bile ona yabancı olmuştur o gün.

Hani bazen çok üzgün, çok dertli, çok karmaşa,  çok karışık bir ruh hali yaşadığınız dönemler sokakta yürürken en samimi bir arkadaşınızı, en candan bir dostunuzu görmeden geçtiğiniz olur değil mi? Belinizi büken, kalbinizi yakan, beyninizi sarmış bir üzüntü atmosferinde gezerken, tanıdığınız nice simâlara rastlarsınız da sanki hiç görmemiş gibi yanından geçip gittiğiniz olmuştur değil mi? Görürsünüz, ama sanki görmemiş gibi olursunuz. Bilirsiniz, ama sanki bilmemiş gibi olursunuz. Veya görürsünüz sanki görmezsiniz. Meselâ bir miting alanındasınız ve çok acil birini aramakla meşgulsünüz. Gözünüz onu aramakla meşgul. Böyle bir durumda bildiğiniz tanıdığınız nice simalar görürsünüz de, onların üzerinde hiç durmazsınız bile de-ğil mi? Hatta onları görmezsiniz bile. Niye? Birini aramaktasınız çünkü o anda. Onunla meşgulsünüz. İşte o gün de böyle olacak.

O gün insanlar böyle olacaklar. Peki görmeyecekler mi? Görecekler ama görmezden gelecekler, ya da görecekler ama sanki gör-memiş gibi olacaklar. Çünkü âyetin devamında diyor ki Rabbimiz:

Görecekler, görüşecekler, karşılaşacaklar, karşı karşıya gelecekler, birbirlerini görecekler, görüşecekler ama sanki karşılaşmamış olacaklar. O kadar meşguller ki, o kadar kendi kendilerine dönmüşler ki, sanki tanımazlıktan gelecekler. Çünkü gördükleri halde tanımayanlar, gördükleri halde tanımazlıktan gelenlerin elbette birbirlerine sıcak bir kucak açmaları, birbirleriyle sıcak bir ilgi kurmaları da mümkün olmayacaktır. Zaten dünyada birbirleriyle sıcak ilişki içinde bulunanlar, birbirleriyle dost olanlar, akraba olanlar, eğer orada böyle bir ilişkiyi kaybetmişlerse artık ha görmüş, ha görmemiş, ha tanımış ha tanımamış fark etmez olacaktır. Araya böyle bir soğukluk girmişse tanısa ne olur, tanımasa ne olur?

Dünyada da öyle olur bazen değil mi? Bir vakitler insanlar birbirleriyle o kadar sıcacık dost ki, birbirlerini o kadar seviyorlar ki, sanki bir saat bile görüşmeden edemiyorlardır. O kadar düşkündürler ki, birbirlerine sanki ***"Fe cismahüma cismani ve'r-ruhu vahid"*** olmuşlardı. Yani ikisi iki ayrı beden ama ruhları tek ruh olmuştur. Tek ruh tarafından yönetilen iki bedendirler. Sanki öyle yaşıyorlar. Gece beraberler, gündüz beraberler, evden çıkarlar beraber, eve dönerler beraber, sanki ruh dünyaları beraber, sevgileri beraber, nefretleri beraber, her şeyleri beraber. Ama mesâibu'd-dünya dediğimiz dünyanın hadiseleri ve şeytan aralarına öyle bir girer ki, dünyada da:

oluverir. Öyle bir küserler, öyle bir ayrılırlar, öyle bir sırt dönerler ki birbirlerine, sanki daha önce birbirlerini hiç tanımamışlar, hiç görüşmemişler gibi, uzaktan birbirlerini görürler ama sanki hiç görmemiş gibi geçip giderler. Dünyada da bazen bunu görürüz. Öyleyse yapılacak şey sadece ve sadece Allah'la beraber olmak, Allah'la bütünleşmek, Allah'la dostluğu pekiştirmek, Allah'a bel bağlamak, Allah-la yakın diyalog içinde olmaya çalışmaktır. Değilse dünya bu, işte dünyanın değeri, dünyanın kuralı budur işte. Allah'tan başkalarını

aşı-rı derecede sevmeye, Allah'tan başkalarına bel bağlamaya gelmez. Arkadaşın olabilir, can-ciğer kardeşin olabilir, gözbebeği hanımın olabilir, oğlun, kızın olabilir veya tanıdığın, bildiğin olabilir ki, biraz sonra sayılacak onlar zaten, işte hepsinden ayrılmak zorunda olacağız. Hepsinden kaçmak zorunda kalacağız.

Öyleyse burada beraberliğimiz Allah için olsun, ayrılığımız da Allah için olsun. Yani karşımızdakinin bizim dünyamızda oluşu bizim İslâm'ımıza aykırı ise hemen ayrılalım ondan. Terk edelim onu. Sevmememiz gerektiğinde sevmeyelim. Küsmemiz gerektiğinde küselim. Ama onun bizim hayatımızdaki varlığı İslâm'ımız açısından güzelse o zaman da sevelim, beraber olalım onunla. Yani sevmemiz de küsmemiz de Allah için olsun. Dün İslâm için sevdiğimiz, Allah için sevdiğimiz, Allah sev dediği için sevdiklerimizi her zaman sevmeye devam edelim. Dün Allah sev dedi diye onu seviyorsak, bugün de aynı Allah aynı İslâm sev diyorsa, sevmeye devam edelim, onlarla küsmeyelim.

Rasulullah'la beraber sahâbeden biri oturuyorken birisi oradan geçer. Rasulullah'la oturan sahâbe der ki: "Ya Rasulullah ben şu giden kişiyi Allah için seviyorum." Allah'ın Resûlü der ki: "Peki sen ona bu sevgini açtın mı? Ona sevdiğini söyledin mi?" "Hayır ya Rasulal-lah." "Ama açman gerekirdi, ya da git ona kendisini sevdiğini söyle!" buyurur. Hemen adam onun peşinden gider, az ileride yakalar ve ona der ki: "Kardeşim! Ben seni Allah için seviyorum!" Karşıdaki de der ki: "Kardeşim beni kendisi için sevdiğin, kendi hatırına sevdiğin Allah da seni sevsin" der. Sevdiğimiz kişiye bu sevgimiz ihsas etmemiz gerekiyormuş, hadisten bunu anlıyoruz.

Dünyada birbirlerini sevenler, birbirlerini görmek için can atanlar, sevenler, sevilenler ya da sevdiğini iddia edenler orada eğer birbirlerinden kaçacaklarsa, sevgilerinde bir bozuk düzenlik vardır. Sevgilerinde bir terslik vardır ki, onu dünyada düzeltmemizi istiyor Rab-bimiz bu âyetinde. Rabbimiz bu âyetiyle: "Ey Müslümanlar! Dünyada çevrenizdekilerle ilişkilerinizi Allah'ın istediği biçimde ayarlayın ki, yarın onlardan köşe bucak kaçma pozisyonuyla karşı karşıya kalmayın. Hanımlarınızla ilişkilerinizi Allah'ın istediği gibi ayarlayın ki, yarın onlardan kaçmak zorunda kalmayın. Onlara karşı sorumluluklarınızı şimdiden yerine getirin ki, onlar karşısında rezil bir duruma düşmeyin. Tüm insanlara karşı Allah'ın istediği biçimde davranın ki, yarın onlara bakabilecek yüzünüz olsun. Sevdiklerinizi Allah için sevin, Allah'ın sev dediklerini sevin, Allah'ın sevmeyin dedikleriyle ilişkilerinizi sürdürmeyin" diyor.

Zuhruf sûresinde Rabbimiz şöyle buyuruyor:
***"O gün Allah'a karşı gelmekten sakınanlar dışında, dost olanlar birbirine düşman olurlar."***

(Zuhruf 67)

O gün aralarında su sızmayan dostlar, birbirlerini candan-ci-ğerden seven nice dostlar ve ahbaplar birbirlerine düşman olacaklar. Dostlukları, arkadaşlıkları düşmanlığa dönüşecektir. Ancak dostlukları Allah için olanlar müstesna. Ancak takva için olanlar, Allah hatırına Allah dininin ikamesi adına olanlar müstesnadır. Allah rızasına matuf olmayan tüm dostluklar, tüm bağlar, tüm arkadaşlıklar o gün düşmanlığa ve pişmanlığa dönüşecektir. Dünyada para, menfaat, makam-mansıp, protokol ve statü, ırkî özellikler için kurulan dostluklar, birliktelikler bitecektir. Bitmenin de ötesinde ayrıca düşmanlığa dönüşecektir. Önderler, önde gidenler, liderler ve kendilerine uyanlar birbirlerine diş bileyecekler. Aralarındaki tüm protokol bağları kopacak.

Aslında bu dostların düşmanlıkları, dostluklarının kaynağından gelmektedir. Yani onları dost kılan kaynaktan gelmektedir. Çünkü on-ların dünya hayatındaki dostlukları birbirlerini günaha teşvik etmek içindi. Günah konusunda birleşiyor ve birbirlerine yardımcı oluyorlardı. Böyle bir dostluğun orada devam etmesi mümkün değildir. Çünkü orada artık işledikleri bu günahların neticesini ayan beyan görmüşlerdir. İşte bunun için birbirlerine düşman kesiliyorlar. "Sen yaptın! Sen ettin! Sen demiştin! Sen istemiştin! Sen yol göstermiş, sen zorlamıştın!" diyerek birbirlerine diş bileyecekler. Ama muttakîler hayatlarını Allah'ın istediği gibi yaşayanların dostlukları böyle değildir. Onlar sevapta birleştikleri, birbirlerini hayra teşvik ettikleri için onlar da yaptıklarının neticesinin ne kadar hayırlı olduğunu görünce birbirlerinden memnun olacak ve birbirlerini tebrik edecekler. Öyleyse arkadaşlarımıza ve arkadaşlıklarımıza dikkat edelim. Arkadaşlarımızın cehennemine sebep olmadığımız gibi, cehennemimize sebep olacak kimselerle de arkadaşlık yapmamaya çalışalım inşallah.

Bakın bu konuda Resûlullah Efendimizin bir hadisini hatırlıyo-rum:

***Kişi arkadaşının dini üzeredir. Öyleyse sizden biriniz kiminle arkadaşlık kurduğuna bir baksın"***

Bir adam dost ve düşmanlarıyla hayatını yaşar. Hattâ cenaze namazı kılınacağı zaman sonunda değil de başında sorulur. "Bu adamı nasıl bilirsiniz" diye. Ama nereden çıkmış, nasıl gelişmiş bilmiyo-rum, şimdilerde namaz kılınıp bittikten sonra soruluyor. Önce ne idiği, nasıl olduğu bilinmeden kendisine rahmet okunuyor, namazı kılınıyor, sonra da deniliyor ki; "ey cemaat bu adamı nasıl bilirsiniz?" Bir ara bir cenaze için demişler ki iyi biliriz. O arada onun cenaze namazını kıl-dıran imam o kalabalığın arasından geçerken birisi demiş ki; ya bu adam o kadar iyi, o kadar hoş bir insandı ki hiç kimseyle küs değil di, herkesle barışıktı deyince, eyvah diyor hoca efendi. Ne var, ne oldu diyorlar.

Eğer ben bu adamın böyle olduğunu önceden bilmiş olsaydım vallahi cenaze namazını kıldırmazdım diyor. Çünkü bir insanın dostu da olmalı elbette düşmanı da. Bir adamın herkesle arası iyi ola-maz.

Aslında sünnete göre o adamın cenaze namazı kılınmadan önce o adam hakkında cemaate sorular sorulmalıdır. Bu adamı nasıl bilirsiniz ey cemaat? Müslüman mıydı? Namaz kılar mıydı? Müslümanlarla beraber miydi? Şehadet eder misiniz bu adamın Müslümanlığına? Borcu var mı? Alacağı var mı? İnsanlarla bir hukuku var mı? Yâni buradaki insanların bu adamla bir sıkıntısı var mı? Küfrüne, şirkine, nifakına bir delil, bir şehadet var mı? Bir diyeceğiniz var mı? Bu-nu baştan sormalıyız. Hattâ Borçlu olan birinin cenaze namazını kılmayan Resûl-i Ekrem efendimizi hatırlayalım da bunu baştan sormayı âdet edinelim elbette. Ya öyle borçlu çıkarsa? O zaman oradakilerden birisi tekeffül eder ve iş biter.

Evet, demek ki insanların dostları da, düşmanları da olacak. Bakın hadislerinde Resûl aleyhisselâm buyurur ki; “Kişi dostunun di-nindedir. Öyleyse sizden biriniz dost edineceği kimseye dikkat etsin”
Kiminle dost olduğunuza, kiminle dostluk kurduğunuza bir bakıverin, bir nezaret ediverin.

Bu “Halil” kelimesinden dolayı İbrahim aleyhisselâmı hatırlamamak mümkün değildir. Halil mi önce İbrahim aleyhisselâm akla ge-lir. Kim halîl ittihaz edinmiş onu? Allah. Allah’ın Halil ittihaz edindiği İb-rahim aleyhisselâmı düşüneceksiniz. O zaman söyleyin, kendi kendinize söyleyin, hiç kimse yokken aynada kendi kendinize bakarak söyleyin, utanmadan, başınıza önünüze eğmeyerek söyleyin, mertçe söyleyin, hatanızı, yanlışınızı bilerek söyleyin, siz kimin dini üzeresiniz? En çok sevdiğiniz, darıltmaya kıyamadığınız, ayrılığına dayanamadığınız, üzerim diye titrediğiniz, tüm gayretinizi kendisini memnun etmeye teksif ettiğiniz halîliniz, dostunuz kim sizin? Yâni Allah’ın peygamberi bu manada size halil olmaya, dost olmaya yeterli değil miydi de başka dostlar edindiniz? Bacanağınız, enişteniz, damadınız, amca oğlunuz, müşteriniz, satıcınız, dost adam, can adam, baba adam dediğiniz insanlar mı? Dikkat edin, bilesiniz ki siz onların dini üzeresiniz. Söyleyin, sizin dininizle onlarınki aynı şeyler mi? Kim sizin halîliniz? Kimin dini üzeresiniz? Hakaret etmek için din anlatılmayacağını biliyorum. Ama siz o dostunuz gibi namaz kılıyorsunuz değil mi? O cami meraklısı olmadığı için siz de gitmemeye başladınız değil mi? Yâni namazda bile öyle değil mi? Sadece namaz, abdest değil, biliyorsunuz din, bir hayat programıdır. Peki siz giyim kuşam konusunda kime benziyorsunuz? Kim gibi davranıyorsunuz? Kiminle berabersiniz? Ye-me içme konusunda kimi dost edinmişsiniz? Veya kendinizin, çocuklarınızın, hanımlarınızın eğitimi konusunda kimin peşi sıra gitmeye ça-lışıyorsunuz?

Yâni eğer insanlar dostlarının, dost bildiklerinin dini üzereyse, eşya anlayışları, kazanma harcama anlayışları, ihtiyaç anlayışı, dert ve sıkıntı anlayışı, şifa ve arama anlayışı hepsi o dostunun mantığına göre olacaksa, peki o zaman siz kimi, kimleri dost edindiniz? Kime benzemeye, kimi örnek almaya çalışıyorsunuz? Bir bakıverin bakalım diyor efendimiz. Çünkü yarın bu konuda hesaba çekileceksiniz. Hani; "arkadaşını söyle, sana senin kim olduğunu söyleyeyim" diye bir söz vardır. Ben bu sözü buradan kaynaklanır anlamıyla kabul ediyorum. Öyle değil mi? Yâni insanlar arkadaşları gibi değiller mi? Peki ama benzemiyorlarsa? O namazsız, o ibadetsiz, o içkiden, o kumardan, o zinadan yanaysa o zaman neden senin arkadaşındır o? Ha, dini duyurmaya müşteri kabul ettiğin, bu anlamda dost bilip eğitmeye çalıştığın, kurtuluşunu kendine dert edindiğin birisiyse o zaman ona diyeceğim yoktur. Elbette o güzel olacaktır.

İşte bu konuyu İbrahim aleyhisselâm şahsında düşünüyoruz. İbrahim Allah'ın halîlidir. İşte bizler de kendimize halîl ittihaz ettiklerimize dikkat etmek zorundayız. Kimler çıktı dost olarak karşımıza? Ye-mekte cömert olanlar. Peki onlar bir gün bu konuda cömertlikten vaz geçseler, siz de onları dost edinmekten vaz mı geçeceksiniz? Yoksa ikramlarını mı seviyordunuz? Adamın çevresi çok geniş, ne zaman işim düşse anında hallediveriyor diye mi seviyordunuz? O zaman de-mek adamın kendini sevmiyorsunuz, çevresini seviyorsunuz.

Hani öyle bir hikâye anlatılır. Bir beldede bir hapis hane müdürü varmış. Çarşıda, pazarda dolaşırken, aman ağam, lütfen paşam, lütfen buyurmaz mıydınız, bir yemek yeseydik? Acaba şunu hediye kabul buyurur muydunuz? Sen başkasın be müdürüm, aslın da seninle iş ortağı olmaya, seninle iş kurmaya, seninle yola gitmeye, seninle şunu şunu yapmaya can atardım gibi adama neler neler söylerlermiş. Adam bıkmış usanmış, onlara bu durumu en güzel anlatmanın yolu diye kafa yormuş, yöntem geliştirmiş. Bir gün kafası Allah bullak bir edayla, iki yanına bakmaz bir tavırla dalgın ve üzgün yürüyormuş. Görenler sormuşlar; "aman efendim, aman müdürüm ne bu hal?" O da; "sormayın be dostlar, işten attılar, çok kötü bir durumdayım, ne yapacağımı bilmiyorum!" Ah, eyvah, tuh diyenler olmuş. Ama arkasın-dan gelen cümleler daha enteresan. "Ah efendim, dün olsaydı, ah ne kadar güzel olurdu? Bir adam arıyordum, ama daha dün buldum! Yâni iki gün önce olsaydı tam size ihtiyacımız vardı, ama maalesef o şubeyi kapattım, imkân kalmadı" diye insanlar ona ihtiyaçlarının olmadığını, zaten müdür değilsen bize yaramazsın demeyi alnının ortasına vurmuşlar, ama o da; "peki siz bilirsiniz demiş ve hayatına devam etmiş. Sakın bizim arkadaşlıklarımız da böyle olmasın.

***11-14. "Onlar birbirlerine yalnız gösterilirler. Suçlu kimse o günün azabından kurtulmak için oğullarını, ailesini, kardeşini, kendisini barındırmış olan sülâlesini ve yeryüzünde bulunan herkesi fedâ etmek ve böylece kendisini kurtarmak ister."***

O gün mücrim, âsi, günahkâr kişi, yani cehennemi hak eden kişi isteyecek, temenni edecek. Ama dikkat ederseniz burada “yeved-dü’l mücrimi” deniliyor. Yani bunu isteyen kişinin günahkâr olduğu anlatılıyor. Mücrim… Acaba biz miyiz ki? Acaba biz mi anlatılıyoruz? İçimizde günahkâr olmayan var mı? Bakın burada kâfir denmiyor da, günahkâr deniyor. Günahkârın cehennemden kurtulabilmek için nelerini fedâ edeceği, nelerini fidye olarak vereceği anlatılıyor. Kur’an’ın başka yerlerinde kâfir ve zâlimlerin de kendilerini cehennemden kurtarabilmek için fidye verecekleri ama onların bu fidyelerinin kabul edilmeyeceği anlatılır:

***“Doğrusu inkâr edip, inkârcı olarak ölenlerin hiç-birinden, yeryüzünü dolduracak kadar altını fidye vermiş olsa bile, bu kabul edilmeyecektir. İşte elem verici azap onlaradır, onların hiç yardımcıları da yoktur.”***

(Âl-i İmrân 91)

***“Yeryüzünde onların hepsi ve bir misli daha zâlimlerin olsa, kıyamet günündeki kötü azap için fidye verseler kabul edilemez. Allah katından olanlara, hiç hesaplamadıkları şeyler beliriverir.”***

(Zümer 47 )

Yani insanlardan kâfir ve zâlimler tüm mallarını ve mülklerini, ekonomik güçlerini fedâya hazır olacaklar, ya da sosyal çevrelerini, eşlerini dostlarını fidye olarak verecekler ve diyecekler ki: “Aman ya Rabbi! Dünya dolusu altınım da olsa fedâ olsun! Fidye olarak sana vereyim de bu cehennemden beni kurtar!” Kendilerine “hayır!” denilecek. Dünya ve bir misli daha kendilerinin olsa onu da verecekler ama bu fidyeleri kendilerinden kabul edilmeyecek. Zaten öbür tarafta mal-mülk kimin ki? Neye sahip olabilecek ki bu insanlar?

O günün, o kıyamet gününün dehşetinden kurtulmak için mücrim, günahkâr kişi fedâ etmek isteyecek, fidye olarak vermek isteyecek. “Fedâ olsun, yeter ki kurtulsun” diyecek. Neyi? Neyi feda edecek? Neyini fidye olarak verecek? Oğlunu, kızını. Oğul bildiklerini, kız kabul ettiklerini fedâ edecek, fidye olarak verecek. “Aman kızım, tatlım, aman oğlum, tontonum” dediklerini. Bağrına bastıklarını, yâni bütün oğul ve kızlarını fidye olarak verecek. “Al ya Rabbi, bunlar fedâ olsun, fidye olsun da beni cehennemden kurtar” diyecek.

Başka? Sahibesini, karısını. Kocaysa karısını, kadınsa kocasını fidye olarak verecek, fedâ edecek.

Başka? ¬ Kardeşini, erkek ve kız kardeşini ya da tüm kardeşlerini, tüm kardeş bildiklerini, Roteryan kardeşliği mi, yoksa mason kardeşliği mi neyse işte tüm kardeşlerini de fedâ edecek, fidye olarak verecek.

Başka? ¬ Kavmini, ırkını, milletini, cemaatını, hizbini, kliğini, grubunu. Yani içinde doğup büyüdüğü, içinde hayatını kazandığı, içinde yürümesini, konuşmasını öğrendiği fasilesini,  kavmini, kabilesini, toplumunu fedâ edecek.

Hattâ: Bütün insanlığı, bütün insanları fedâya hazır olacak. Yeryüzünde ne kadar insan varsa hepsi cehenneme gitsin, hepsi fedâ olsun, hepsi fidye olsun, yeter ki kendisi kurtulsun isteyecek. Herkes cehenneme gitsin kendisi cennete gitsin isteyecek. Gerçekten çok büyük bir gaddarlık ya! Biz buna mücrim mantığı diyoruz.

Hz. Ebu Bekir efendimize isnat edilen bir yalan vardır ya, buradaki onun tam tersi. Ebu Bekir efendimiz “aman ya Rabbi, beni o kadar büyüt, o kadar büyüt ki, benim vücudumu o kadar büyük yarat ki, cehennemi sadece benim vücudum doldursun ve oraya gidecek başka insan olmasın. Beni cehenneme koy ki, kimse cehenneme gel-mesin. Cehennemi yalnız ben doldurayım da herkes cennete gitsin” demiş (!). Der mi böyle bir şeyi Ebu Bekir efendimiz? Kesinlikle de-mez değil mi? Hz. Ebu Bekir efendimizin  onu demediğine delil çokta, birkaç tanesini söyleyeyim:

Yani hâşâ Ebu Bekir efendimiz şöyle mi diyecekti: “Ya Rabbi ben Ebu Cehil’i çok seviyorum. Ben Hz. Mûsâ’ya kan kusturan Firavunları çok seviyorum. Ben İbrahim’e (a.s) dünyasını zindan eden Nemrut’u çok seviyorum. Veya ben Müslümanları bir kaşık suda boğ-mak isteyen, Seninle, Senin dininle, Senin kitabınla, Senin sisteminle savaşa tutuşan yirminci asrın kâfirlerini, ateistlerini, dinsizlerini çok seviyorum. Onların cehenneme gitmesine vicdanım dayanmaz. Binaenaleyh sen cehennemini benimle doldur da onların tamamı cennete gitsin” mi diyecekti Ebu Bekir efendimiz? Bunu mu diyecekti hâşâ? Kitap-sünnet bilgisine sahip olan bir sahabenin böyle bir şey söylemesi kesinlikle mümkün değildir. Ama vahdet-i vücutçular, Hümanistler, kâfir de olsa, mü’min de olsa insanlara değer verenler, insanın Al-lah’la birleşme teorisine îman edenler, ona bunu dedirtivermişler.

Halbuki yaşasın kâfirler için cehennem! Rabbimiz Kur’an-ı Ke-rîm’inde bu kadar âyetiyle “Allah’a inanmayan, Allah’ın istediği biçimde bir hayat yaşamayanlar cehenneme gidecekler, ben cehennemi boşuna yaratmadım” buyurduğu halde, nasıl olurda “ya Rabbi ben kullarına karşı senden daha merhametliyim, hadi madem ki yaratmışsın, yakacaksan beni yak da tatmin ol” mu diyecekti hâşâ? Yani Ebu Bekir efendimiz şunu mu diyecekti: “Ya Rabbi, sen cehennem yaratmışsın, gereksizdi ama neyse boşa gitmesin! Hadi orada ben yanayım da sen tatmin ol!” Hâşâ ve kellâ. Veya “sen benim kadar merhametli değilsin, affedemezsin ben affedeyim onları” mı diyecekti? Veya Kur’an’da cehennemden sığınmamızı emreden bu kadar âyeti gör-mezden gelerek kendisi için cehennem mi isteyecekti Allah’tan? Bunlar çok saçma şeyler… Kâfirler

için, kâfir olarak öldüğü kesin olanlar için cennet istemek de saçmalık, kendisi için cehennem istemek de saçmalıktır.

Yani Firavunlar, Nemrutlar, Ebu Cehiller, Lût kavminin helâk olanları, Nuh'un karşısına dikilenler, İbrahim'i ateşe atmaya çalışanlar, Kur'an'ı yok etmeye soyunanlar, şeriatın köküne dinamit koymaya say edenler gitsinler cennete, ben onları seviyorum ve yanmalarına vicdanım razı olmuyor, onların yerine cehennemi ben doldurayım. Bu-nu bir Müslüman asla söylemez, mümkün değil düşünemez bile. Sadece bunu Müslüman dünya planında düşünür, yaşarken düşünür, hayatın içinde düşünür. Yani en hain, en zâlim, en kâfir bir adamın dirilmesi için gerekirse dünyada kendini fedâ eder mü'min. Zaten şehit odur. Birilerinin dirilişi için kendini fedâ eden şehittir. Yani hayattayken Ebu Cehil bile olsa, Nemrut bile olsa cehenneme gitmesine razı olmaz mü'min. Gider ona uyarır, anlatır, uğraşır, didinir, çalışır, o-na İslâm'ı, hakkı tebliğ eder. Peygamberler öyle değil miydi? Mûsâ'-nın (a.s) çabası neydi? İbrahim'in (a.s) çırpınışı neydi? Rasulullah'ın titreyişi neydi sanki? Adam dünyadayken onu cennete götürmek için çırpınır mü'min, ama adam kâfir olarak geberip gitmişse artık yaşasın kâfirler için cehennem demek düşer, başkası caiz değildir.

Buradaki mücriminki bundan çok farklıdır. Bari böyle olsaydı ama adamın gaddarlığına bakın ki adam tek kendini cehennemden kurtarıp cennete gidebilmek için fidye olarak oğlunu, kızını gönderdi cehenneme, yetmedi karısını gönderdi, yetmedi kardeşlerini gönderdi, sonra kavmini, kabilesini, cemaatini, grubunu, hizbini gönderdi, yetmedi, "yeryüzündeki bütün insanlar cehenneme gitsin, herkes fedâ olsun da yeter ki ben kurtulayım" diyor. "Herkes cehenneme gitsin ye-ter ki ben cennete gideyim."

Mücrim mantığıdır bu. Dünyada da bunun, bu mücrim mantığının örneklerini görüyoruz. Bakın ekonomik anlayışlara, herkes batsın ben kalayım! Herkes iflas etsin, ben ayakta kalayım! Herkes kaybetsin ben kazanayım! Herkes aç kalsın ben doyayım! Herkes, bütün insanlar batsın, bir tek ben kalayım! Aynı mantık değil mi? Veya trafiğe bakın, herkes dursun ben geçeyim! Herkes kalsın ben yol alayım! Meselâ adam duyuyor ki, şekere zam gelecek, adamın iki tır şekeri varken, veya iki tır daha şeker alabilecek imkânı varken, garibanın iki kilo şeker alabilme imkânına göz dikiyor onu da elinden almak için iki kamyon daha alıyor. Ya! Bırak ucuz alsın adam! Sen zaten alabilecek durumdasın! Yoo! Öyle değil, herkes dursun ben yürüyeyim! Herkes ölsün ben yaşayayım! Herkes kaybetsin ben kazanayım! Herkes bitsin ben devam edeyim! Herkes ölsün ben yaşayayım! Herkes cehenneme gitsin ben kurtulayım! Dünyada da öyle diyordu adam. Ama ne dünyada faydasını görecek bu anlayışın, ne de âhirette faydasını görecek.

Bakın böyle gaddarca bir mantıkla bütün insanlık fedâ olsun da yeter ki o azaptan kurtulsam diyen ve her şeyini fedâ etmek isteyen kişinin bu tavrını reddederek Rabbimiz buyurur ki:

***15-18. "Hayır, olamaz. Orada sırtını çevirip yüz geri edeni, malını toplayıp kimseye hakkını vermeyene saklayanı çağıran, deriyi soyup kavuran, alevli ateş vardır."***

"Geç oradan! Mümkün değil! Durum sizin bildiğiniz gibi, dü-şündüğünüz gibi değil!" Yani lafı o kadar ağızlarına tıkıyor ki Rabbi-miz, sanki hiç de onların dediklerinden yana bir şey söylemiyor. Yani be adam, nasıl fedâ edeceksin oğlunu, kızını? Zaten oğlun, kızın ken-di derdine düşmüşler, zaten seni kurtaramayacaklardır onlar. Karın kendi başının çaresiyle meşgul, zaten sana bir faydası olmayacak. İn-sanların cehenneme gitmesini istemek bir cinâyettir. Yapma bu işi, vazgeç bu tavırlarından falan demiyor. Bu sözün üzerinde hiç durmu-yor Allah. Ama korkunç bir cevap, müthiş bir cevap, her şeyi bitiren, sesi soluğu kesen bir cevap.

Hayır hayır, o azgın bir ateş, azgın bir ceza, her tarafı kaplayan, her tarafa ateşler gönderen şaşaalı, debdebeli bir ateştir. Bir kı-raatte de ***"Nezzaaten li'ş-şeva"*** deniliyor. Yani etrafı soyan, insanın etrafını, başın derisini soyan, insanı insanlıktan çıkaran bir ateş. Ya da insansamış, insana susamış, insan yedikçe, insana azap ettikçe çılgınlaşan, bir türlü doymayan bir ateş. İnsanı insanlıktan çıkaran bir ateş. Bir de sinirleri yakan bir ateş denmiş. Etrafı yakan ne varsa, etrafında yakalayıp yutan, kavuran bir ateş. Veya çok uzaktan müşterilerine alevlerini göndererek hortumuna alan bir ateş. Zaten gözetleyip duruyor konuklarını, üstelik aklı başında da. Kur'an'ın başka âyetlerinden öğreniyoruz ki, ne yaptığını ne yapacağını, nereye gideceğini, nereye uzanacağını bilen bir ateş. Bakın burada da anlatıldığına göre müşterilerini tanıyan bir ateş:

Peki kimmiş bu ateşin müşterileri? Kimi yalayıp yakacakmış bu ateş? Yani kimler gidecekmiş bu ateşe? Kimleri çağıracakmış bu ateş?

Ted'u, o ateş çağıracak, dâvet edecek. Kimi? Edbera yapanı. Dübür, ense, sırt demektir. Edbera yapmak da sırt dönmek, ense dönmek demektir. Öyleyse o ateş sırt döneni, yüz çevireni çağıracak, dâvet edecektir. Demek ki cehennemin ilk müşterileri sırt dönenler, yüz çevirenlermiş. Îmandan, İslâm'dan, dinden, haktan, Kur'an'dan yüz çeviren, hakka karşı sırt dönen, İslâm'dan kaçıp giden, Kur'an'a ensesini dönerek onunla ilgilenmeyen, peygambere karşı sırt dönen, onunla ve sünnetiyle ilgilenmeyen kimseyi çağıracaktır o ateş. Bir de:

Ayrıca bir de cem eden, toplayan, yığan, biriktiren ve yığıp biriktirdiği şeylerin kendisini kurtaracağına inanan, onlarla müstağnî olup onların kendisini kurtaracağını zanneden kişileri çağıracaktır o ateş. Hümeze sûresinde de şöyle denir:

*“Ki o mal yığıp biriktiren ve onu saydıkça sayandır.”*
(Hümeze 2)

Evet bakın burada da deniliyor ki adam mal toplayıp saymıştır. Buradaki toplama, biriktirme ve sayma işini şöyle anlamaya çalışıyoruz. Adam toplama adına, yığma adına mal toplamış onu saymış ve Allah yolunda harcamamıştır. Veya işi gücü mal toplamak olduğu için, gece gündüz toplamayı düşündüğü için, bu mal toplama düşüncesi onu meşgul ettiği için, Allah’ın kendisinden istediği diğer kulluk birimlerini düşünecek zamanı kalmamıştır. Malı-mülkü, mal toplama işini zikir haline getirdiği için başka şeyler yapmaya imkânı kalmamıştır. Yani mal toplamak, yığmak ve saymak onun zikri, fikri ve virdi olmuştur. Aklını fikrini bu işe öyle bir takmış ki, ölümü, âhireti, hesabı, kitabı onun kadar düşünemez hale gelmiştir.

Veya gündüz mal toplamış, gece de onu saymıştır. Gecesini de, gündüzünü de bu işe tahsis etmiştir. Veya gelecek için, istikbal endişesiyle sürekli mal peşinde koşmuş ama istikbalini garanti altına alma adına, Allah için onu Allah yolunda harcamayıp tutmuştur. Yani malın hakkı ve hukukuyla değil de, adediyle meşgul olmuştur. Malının sayısını, miktarını muhafaza etmiştir ama ona ilişkin Allah’ın emirlerini zayî etmiştir.

Veya malıyla insanların gündemlerine girmeyi planlamıştır. Servet yönünden şehrin bir numaralı adamı olayım da insanlar sofralarında hep beni konuşsunlar, beni ve malımı sayıp döksünler istemiştir. Veya malıyla sayılmak istemiştir. Yani ölümünden sonra da malıyla, mülküyle namının şöhretinin sürmesini istemiştir.

Hümeze sûresi de böyle diyordu. Bakın burada da deniyor ki mal toplayıp yığan kişi. Yani cem eden, toplayan, biriktiren, yığan, ke-nara koyan, üst üste yığan, bina diye yığan, para diye yığan, araba, apolet, diploma, derece diye yığan, yığdıkça yığan kişi. Bu yığma işini bir de şöyle anlıyoruz: Yani hayatını, enerjisini, sa’yini mala dönüştüren, mal olarak temerküz ettiren, sonra onu, o malı devrederek paraya dönüştüren, onu tekrar mala dönüştüren ve bir araya yığan. Dükkanında mı, yoksa çömleklerinin içinde mi, yastıklarında mı, yatağının altında mı, kasasında, kesesinde mi, yoksa bankasında mı? İşte böyle yığdıkça yığıp onu Allah yolunda harcamayan kimseleri cehennem çağıracakmış. Allah korusun cehennemin, ateşin ilk müşterileri işte bunlarmış.

Eyvah! Halbuki bizler bugüne kadar zannediyorduk ki sadece Allah’ı inkâr edenleri çağıracak o ateş. Veya melek yok diyenleri, insan maymundan geldi diyenleri, “insan kardeşiyle evlenmez miymiş? Ne varmış bunda?” diyenleri, gece-gündüz içki içenleri, zina edenleri çağıracak zannediyorduk. Bugüne kadar bize anlatılan din öyleydi. Ama maalesef Meâric’siz bir dinmiş

bize anlatılanlar. Meğer Meâric’-siz bir din tanımışız bugüne kadar. Bakın Meâric hiç de öyle demiyor. Meâric’e göre, Allah’ın âyetine göre kimi çağıracakmış cehennem ateşi? İlk müşterisi kimmiş cehennemin? ´|Å7«Y«#«: «h«"²(Ï! ²w«8 ~Y2²G«# Edbera yapanları, sırt çevirenleri, ilgi kurmayanları, Kur’an’la, vahiyle ilgisizleri, Allah ve Resûlü’ne küsmüşleri, Allah ve Resûlü’yle dübürleşmişleri.

Rabbimiz Kur’an’da, Nâziat sûresinde bu edbera kelimesini, böyle yan çizme, sırt çevirme, ilgisiz kalma ifadesini Firavun için de kullanır:
***20-23. “Bunun üzerine Mûsâ ona en büyük mûcizeyi gösterdi. Ama Firavun yalanladı ve başkaldırdı. Sonra edbera yapıp yürüdü.”***

Burada da, “Allah’ın elçisinin gösterdiği yüce âyetler karşısında edbera yaptı” deniliyor. Yani Allah’ın elçisi Hz. Mûsâ Firavun’a bü-yük büyük mûcizeler, büyük büyük âyetler gösterdi. Yani ona Allah’ın yüce âyetlerini gösterdi. Mûsâ (a.s) ona Allah’ın âyetlerini gösterdi de Firavun yalanladı, karşı geldi. Sonra Edbera yaptı, sırtını, ensesini, arkasını döndü, peygamberle ve peygamberin getirdiği mesajla ilgilenmedi. İlgisini çekmedi peygamber. İlgisini çekmedi peygamberin getirdiği mesaj. Beğenmedi, sırtını döndü ve sa’ye başladı. Hz. Mûsâ-nın getirdiklerini iptal edebilmek, durdurabilmek, yok edebilmek için var gücüyle, yoğun bir çalışma içine girdi. Sa’ye başladı. Sonra da tüm avenesini, tüm adamlarını, danışmanlarını, müdürlerini, genel müdürlerini, basın mensuplarını topladı ve onlara şöyle bağırdı: “Sizin en yüce Rabbiniz benim!”

Dikkat ediyor musunuz ifadeye? Firavun edbera yaptı diyor Al-lah. Öyleyse edbera yapmak, kendisine sunulan vahiyle ilgi kurmamak, vahye ve vahyin sunucusuna kulak vermemek, dinlememek, il-gilenmemek, yani onun icabını yapmamak, gereğiyle amel etmemek demektir. Kendisine Allah’ın âyetlerini gösteren Hz. Mûsâ’ya karşı sır-tını dönüverdi, onunla ilgilenmedi, ona ve getirdiklerine değer vermedi.

Peki şu anda vahye karşı bizim yaptığımız ne? Allah için bir düşünüp anlamaya çalışalım. Şu anda biz ne yapıyoruz peygambere? Acaba şu anda bizler de vahye karşı edbera yapmıyor muyuz? Allah’ın kitabına ve Resûlü’nün sünnetine karşı sırt çevirmiyor muyuz? Âkıl-bâliğ olduğumuz günden beri Allah’ın Resûlü hadis kitaplarının arasında bizi bekliyor. “Acaba gelip bir de benim hatırımı soracaklar mı? Acaba problemlerini bir kere de gelip bana arz edecekler mi? Başkalarına sordukları kadar, basına sordukları kadar, şeytan vahyi televizyonlara sordukları kadar acaba bir kerecik te gelip bana soracaklar mı? İnsanlara yöneldikleri kadar, siyasi liderlerine, efendilerine, şeyhlerine, yazarlara, çizerlere yöneldikleri kadar acaba bir kerecik de bana yönelecekler mi?” diye Allah’ın Resûlü bizi bekleyip dururken, acaba şu anda tıpkı Firavun

gibi Allah'ın elçisiyle ilgilenmeyenlerden, ona sırt çevirenlerden miyiz? Allah için bunu ciddi ciddi bir düşünelim. Acaba Kur'an'a sırtını dönen, onunla gece gündüz ilgilenmeyenlerden miyiz? Allah için bir düşünelim. Acaba şu anda bizler de Allah'ın kitabına ve Resûlü'nün hayatına Firavunluk mu yapıyoruz?

Unutmayalım ki, "ben Firavun değilim" demek kolay bir iş. Ama yaptığımız iş Firavun'un işi değil, demek gerçekten çok zor bir iştir değil mi? Ben Firavun değilim demek kolaydır ama benim amelim, benim eylemim, benim tavrım, benim vahiyle diyalogum Firavununki gibi değildir demek çok zordur. Biz Firavun değiliz, biz Mûsâ'yı inkâr etmiyoruz, biz Muhammed'i (a.s) inkâr etmiyoruz ama, yaptığımız iş Firavun'un işine benziyorsa, o zaman çok ciddi düşünmek ve titremek zorundayız.

Demek ki cehennemin ateşi kimi çağıracakmış? Yüz çevirip ilgisiz olanı. Sırt dönüp alâka kurmayanı. Casiye ile mi? Ahkâf'la mı? Meâric'le mi? Bakara'ya, Âl-i İmrân'a, Nisâya mı? Kitabı, Rasûlullah'ı mı daha çok gündeminize alıyorsunuz, yoksa başkalarını mı? Veya yemeğe ilginiz kadar, çaya meyliniz kadar, cadde isimleri kadar, artist isimleri kadar, siyasal liderler, plaka numaraları kadar da mı ilgilenmi-yoruz vahiyle? Öyleyse Allah aşkına bu âyetler çerçevesinde kendimizi bir sorgulayalım. Ya burada anlatılan bensem? Ya bu edbera ya-pan bensem? Ya burada Rabbinizin anlattığı ateşin ilk müşterisi bensem? Ya kendi kendimi kandırmaya çalışıyorsam? Ya beni de çağırır-sa o ateş? Ya bizi de çağırırsa? demek ve ciddi ciddi düşünmek ve çareler aramak zorundayız.

Bir de tevella yapanlar yani kendilerine Allah'tan başka veliler arayanlar, Allah'tan başka velîler aramaya çıkanlar. Velâyetlerini Allah'tan başkalarına verenler. Vahyi terk edip, vahiyle ilgisini, alâkasını keserek kendi dünyasına dönenler. İslâm'dan, kulluktan, vahiyden sırt dönüp kendi bildiğince bir hayat yaşayanlar. Allah'ın hayat programına arkasını dönüp kendi keyiflerince bir hayat yaşamaya yönelenler. Kitap ve sünneti terk edip kendi hevâ ve hevesleri istikâmetinde bir hayat yaşamaya yönelenler. İşte cehennem ateşinin çağıracağı ikinci müşteriler de bunlardır.

Bunlar da öyle ama ikinci bölüm, Allah korusun bizi biraz daha yakından ilgilendiriyor değil mi?

Toplayanlar, biriktirenler. İp toplayanlar, çöp toplayanlar, sap toplayanlar, adres koleksiyonu yapanlar, telefon koleksiyonu, eşya koleksiyonu yapanlar. Araf'ta Rabbimiz şöyle buyurur:

***"Topluluğunuz, topladığınız mal ve büyüklük taslamalarınız size fayda vermedi."***

(Araf 48)

Kıyamet günü mü'minler o topladıkça toplayanlara, biriktiren-lere diyecekler ki: "Hani ne haber? Ne oldu size? Topladıklarınız, kibirlendikleriniz, müstekbirleştikleriniz size bir fayda sağlamadı. Gururlarınız, kibirleriniz bir işe yaramadı. Topladıklarınız sizi kurtaramadı. Sahip olduklarınız sizi müstağnî kılmadı."

Ne toplamışlardı bunlar dünyada? Makam toplamışlardı, koltuk toplamışlardı, rütbe, dost, avene toplamışlardı. Ev, araba, arsa toplamışlardı. Mark, dolar, riyal toplamışlardı. Altın, gümüş toplamışlardı. Sevgiler, saygılar toplamışlardı. A.B.D seviyordu onları, A.E.T seviyordu onları, I.M.F seviyordu. Nefretler, buğzlar, kinler toplamışlardı. Sanatkar resimleri, maç skorları, film starları toplamışlardı. Sanat eserlerinin fotoğraflarını toplamışlardı. Bu Edirne Selimiye'nin el misâli göğe açılan minareleri, bu Aksaray'daki filan caminin eşsiz kubbesi, bu Denizli'deki Ak Han'ın abanoz mihrabı... Topladınız, biriktirdiniz, koleksiyonlar yaptınız.

Kafaya yığınlarla bilgiler topladınız. İşte A kare, B kare, C kare, kurbağanın barsağı, Fujiyama yanardağı, Everest tepesinin yüksekliği, filan ülkenin nehirleri, filan nehrin debisi, rejimi, filan ülkenin iklimi veya işte filan şehrin plaka numarası, falan sanatçının öz geçmişi, daha neler neler topladınız… Ama hani bu topladıklarınız bir işe yaramadı ve sizi kurtarmadı diyecekler.

Hani dünyada mallarınız, makamlarınız vardı ve bu mallarınız, makamlarınız sayesinde dünyada beceremeyeceğiniz, elde edemeyeceğiniz hiçbir şey yoktu. İmkânlarınız güçleriniz sayesinde dünyada olmazı oldurabileceğizini zannediyordunuz. Herkes sizin önünüzde diz çöküyor, boyun büküyordu. En açılmaz kapılar sizin önünüzde açılıyor, en zor işler bile sizin önünüzde kolaylaşıyordu. Mallarınız, makamlarınız sayesinde ulaşamayacağınız hiçbir şey yoktu. İşte sizler dünyadaki bu konumlarınıza aldandınız da bu güçlerinizin öbür tarafta da sizi kurtaracağını zannettiniz. Bu dünyada her şeyi halleden bizler, öbür tarafta da elbette bir çaresine bakarız, dediniz. Hani o mallarınız, makamlarınız, güçleriniz, saltanatlarınız ne işe yaradı? Cehennem azabından en küçük bir şey defedebildi mi?

Kur'an'ın başka yerlerinden biliyoruz ki, bu adamlar itiraf edecekler. Hayır hayır, paralarımız ve mülklerimiz bize hiçbir şey sağlamadı, diyecekler. Gücümüz, kuvvetimiz de yok oldu. Eşimiz dostumuz da bizi terk etti, hiçbirisinden en ufak bir yardım göremedik, diyecekler.

Allah korusun da, ya yarın bu topladıklarınız bir şey sağlamadığı gibi üstelik bir de cehennem ateşine paratoner olacaksa. Yani bizim bu toplayıp yığdıklarımızdan dolayı cehennem ateşi bizi görecek, tanıyacaksa. "Haa! Burada da bir yığıntı var, burada da bir kalabalık var, bu da benim müşterim!" diyecek

ve yığdıklarımız yüzünden ateş bizi tanıyacaksa, o zaman çok ciddi düşünmek zorundayız.

Toplasa ama bari bu topladıklarını hakka harcasa neyse. Ama adamlar yığmak adına, biriktirmek, hava atmak, övülmek, evini, arabasını artırmak, sofrasını biraz daha zenginleştirmek, arabasının modelini biraz daha yenilemek, evinin tefrişini, ihtiyaç maddelerini değiştirmek adına topluyor ve seviyor.

Hani birinin mezar taşına yazmışlar:

"Zavallı! Hayatı boyunca hep toplar ve çarpardı. Bölmeyi ve çı-karmayı hiç bilmezdi. Ölünce vereseleri onu da hallediverdiler" diye.

Bundan sonra gerek mal konusunda gerekse başka konularda insanın karakteristik bir özelliğinden söz edecek Rabbimiz. Bakın şöy-le buyuruyor:

***19-21. "İnsan gerçekten pek huysuz yaratılmıştır. Başına bir fenalık gelince feryat eder, bir iyiliğe uğrarsa onu herkesten men eder."***

İnsanın yapısal bir özelliği, karakteri şudur: Muhakkak ki o he-luan yaratılmıştır. Yani şu aşağıda tanıtıldığı gibi helu yaratılmıştır in-sandır. Ne o?

Helu kelimesinin birkaç manası üzerinde durulmuştur. Gerçi Allah söylüyor bunun ne demek olduğunu da, müfessirler de şunları söylemişlerdir. Rabbimizin dediğini söyleyelim:

İnsan helu yaratılmıştır, çünkü onun başına bir şer, bir musîbet, istemediği bir şey gelse, meselâ bir fakirlik veya bir hastalık gelse, beğenmediği bir soru gelse pek sabırsızdır, feryadı, figanı basıverir, ciyak ciyak ötmeye, saçını başını yolmaya başlayıverir. Ne yaptığını bilmez, hesabı kitabı şaşırıverir, abuk-sabuk konuşmaya, isyan etmeye başlayıverir. Çok sabırsızdır, çok dayanıksızdır insan. Ama Allah ona bir hayır verse, bolca bir mal verse, istediği, sevdiği cinsten sorular gönderiverse bu sefer de men ediverir. Cimrilik yapıverir. San-ki bütün bunları kendisine Allah vermemiş de kendisi bulmuş gibi, kendisi elde etmiş gibi menederek Allah'ın hakkını da vermez, toplumun hakkını da vermez, kendi hakkını da vermez, çoluk çocuğun hakkını da vermez. İşte helunun manası budur. Bu kelimeyle alâkalı müfessirlerin söyledikleri şöyledir:

1- Haris demektir. İnsan çok hırslı, çok haris yaratılmıştır. Bu özellik onun mayasında vardır. Her şeyin kendisine ait olmasından, her şeyin kendisine yönelik olmasından, her şeyin kendisine helâl ol-masından yanadır. Her şey onun için olsun, her şey ona hizmet etsin ister.

2- Cimri demektir. İnsan cimri yaratılmıştır. Vermekten korkar, infaktan, ikramdan korkar. Fakir düşme endişesi içindedir.

3- Düşkün, aç gözlü demektir. Mala, mülke düşkündür. Üç yü-ze doyarken, beş yüze doymaz. Beş yüze doyarken bine doymaz, do-yumsuzdur. Sun'î ihtiyaçlar oluşturarak kendi kendini şartlandırmaya çalışır. İnsanların ellerindekilerinin tamamını kendisinin olsa, tüm dün-yayı alsa bile yine de doymaz. Öyle değil mi? Ekonomik gücünüz geçen yıla oranla bu yıl en az iki-üç misli arttı ama, siz yine de köleliğinize devam ediyorsunuz değil mi? Malınız arttıkça aynı oranda köleliğiniz de artıyor. Bir türlü doymuyorsunuz, doyamayacaksınız da bu gi-dişle. Başka değil, ancak gözlerinizi toprak doyuracak.

Bakıyoruz ki bugün Müslümanların hayatında belli bir hedef, belli bir durak yoktur. Durulacak bir hudut, bir sınır yoktur. Halbuki Müslümanın hareketlerinde bir sınır, bir hudut olmalıdır. Allah ve Resûlü böyle istemektedir. Meselâ yeme içmede bir sınır vardır. Karın doyuncaya kadar yenir, ihtiyaç kadar içilir. İhtiyaç kadar kazanılır ve karşıdakine ihtiyacı kadar verilir. Zengin olunca o da vermeye başlar. Giyininceye kadar giyinilir ve karşıdaki giyininceye kadar giydirilir. Ab-dest alınıncaya kadar su kullanılır. İslâm'da davranışlarımızın tümünde bir sınır, bir hudut vardır.

4- Canı sıkkın, rahatsız, sıkıntılı, huzursuz demektir.

5- Çok şiddetli sabırsız manasına gelir.

İşte insan böyledir, böyle yaratılmıştır, yaratılış olarak insan böyledir ama namaz kılanlar müstesna, namazcılar bunun dışındadır diye gerçek namazcıların anlatıldığı bir bölüme geldik.

Gerçekten kimlerin namazcılar olduğunu, kimlerin kıldıkları na-maza namaz deneceğini, namaz kılanların kimler olduğunu, ve nama-zın ne olduğunu Kur'an-ı Kerîm'de en güzel anlatan bir bölüme geldik. Bu bölümde gerçek namazcıları tanıyacağız. Kendimizin namazcılardan olup olmadığımızı, ya da bizim namazlara namaz denilip denilmeyeceğini çok iyi anlamaya çalışalım.

Bu bölümün anlaşılabilmesi için aynı konunun anlatıldığı Mü'-minun sûresinin başına bir göz atmak zorundayız.

***"Mü'minler saadete ermişlerdir."***
(Mü'minûn 1)

Mü'minler felah buldular, felaha erdiler, kurtuluşa erdiler, yani cenneti hak ettiler. Şu aşağıda özellikleri sayılacak olanlar, şu özellik sahipleri cehennemden kurtuldular ve cenneti kazandılar. Anlıyoruz ki adam mü'min oluverince, ben mü'minim deyiverince cenneti hak ede-miyor. Bu sözü cennet

kazanmasına yetmiyor da şu özellikleri taşırsa cenneti hak ediyor. Peki neymiş o özellikler? Birincisi:

***"Onlar namazda huşû içindedirler."***

(Mü'minûn 2)

Onlar namazlarında huşûcudurlar. Huşû sahibidirler onlar. Başka?

***"Onlar boş şeylerden yüz çevirirler."***

(Mü'minûn 3)

Bir de onlar boş şeylerden, ne dinlerini, ne de dünyalarını ilgilendirmeyen lağviyyattan, lüzumsuzluklardan iraz eder, yüz çevirirler. Başka?

***"Onlar zekât verirler."***

(Mü'minûn 4)

Bir de onlar zekâtlarını icra ederler, yaparlar, verirler.

***"Onlar, eşleri ve câriyeleri dışında, mahrem yerlerini herkesten korurlar. Doğrusu bunlar yerilemezler."***

(Mü'minûn 5,6)

Sonra onlar ferçlerine, namuslarına, iffetlerine muhafızdırlar. Kendilerinin, hanımlarının, oğul ve kızlarının namuslarına muhafızdırlar. Ancak onlar hanımlarına, köle ve câriyelerine karşı kesinlikle kınanmazlar. Yani yabancı bir kadının saçının teline bile değmekten, gözüne bile bakmaktan sakınırlar da, kendi hanımları ve câriyeleri ko-nusunda serbest hareket eder, kınanmazlar.

***"Bu sınırları aşmak isteyenler, işte bunlar aşırı gi-denlerdir."***

(Mü'minûn 7)

Ama mü'min olmakla beraber kim de hanımları ve de câriyelerinin ötesine aşarsa o zaman haddi aşkındır onlar.

***"Onlar emanetlerini ve sözlerini yerine getirirler. Namazlarına riâyet ederler. İşte onlar, temelli kalacakları Firdevs cennetine varis olanlardır."***

(Mü'minûn 8,11)

İşte böyle olanlar, böyle yaşayanlar, bu özelliklere sahip olanlar kurtulmuştur; cennete gitmeyi hak edenler işte bunlardır. Onlar, içlerinde ebedîyen kalacakları Firdevs cennetlerine varis olacaklardır.

Bakın burada da Rabbimiz gerçek namazcıları anlatıyor. İnsanlar şöyle şöyle yaratılmıştır, buyurduktan sonra Rabbimiz, "ama namaz kılanlar müstesna" buyurarak namaz kılanların kimliğini ortaya koyuyor:

***22-28. “Ancak namaz kılıp namazlarında devamlı olanlar, mallarında yoksul ve yoksuna belirli bir hak tanıyanlar, ceza gününü doğrulayanlar, Rabblerinin azabından korkanlar böyle değildir. Çünkü Rabblerinin azabından emin olunmaz.”***

Biraz önce anlatılanlardan namazcılar müstesnadır. “Namazcılar bunun dışındadır” buyurarak Rabbimiz namazın şartlarını, namazcıların sıfatlarını anlatmaya başlıyor. Peki neymiş namazın şartları? Ya da namazcı olmanın şartları neymiş? Yani hangi namaza namaz denir? Ya da kimlere namazcı denir? Bugüne kadar öğrendiğimiz na-mazda temel rükünler, temel şartlar vardı değil mi? Çocukluğumuzdan bu yana namaz için belli şartlardan bahsediyorlardı. Meselâ bunlardan birisi abdestti. Yani abdesti yoksa adamın, namazı da yoktu. Veya yine namazın şartlarından birisi de rükû idi. Adam rüku etmemişse namaz denmezdi ona. Veya kıbleye dönmemişse namaz değildi o. Setr’ul avret yapmamışsa namaz kılıyor denmezdi ona. Yani namazın içinden ve dışından olmak üzere bazı şartlarından söz ediliyordu ve bu şartları yerine getirmeyen bir adamın kıldığı namaza namaz gözüyle bakılmıyordu.

Ama bakın bu sûreye göre namaz kılan adamın taşıması gereken bunlardan başka özellikler, bunlardan başka şartlar da olacaktır. Meselâ nasıl ki şortla, külotla namaz kılan bir adama, bu adam ne yapıyor ya? Şortla namaz mı kılınır? diyebiliyorduk ya, işte bu sûrede de namaz kılan insanların taşıması gereken bazı özellikler var ki, onlar olmadan sanki onlar namaz kılmıyorlar. Onların kıldıkları namaza namaz denmeyeceği gibi, o insanlara namazcı da denmeyecektir. Meselâ abdestsiz bir adam bütün ta’dil-i erkanına riâyet ederek namaz kılmış olsa da, sonunda bu namaza namaz denmiyorsa, veya kıbleye dönmemişse, veya setr’ul avret yoksa, onun bu hareketleri nasıl ki namazının namazlığına yetmiyorsa, bu sûrede de anlatılan namazcıda bulunması gereken özellikler yoksa, o namazcıya namazcı demek de, o namaza namaz demek de mümkün olmayacaktır Allah korusun.

Biraz önce mü'minlerin vasıfları sayıldı. Ne dedi Rabbimiz? Dedi ki: “Onlar emanete riâyet ederler.” Peki şimdi bir adam emanete riâyet etmeden olur mu? Bu özelliği üzerinde taşımadan mü’min olunur mu? Mü'minliği eksiktir bu adamın değil mi? İşte bakın burada da namazcıların özellikleri sayılacak. Bu özellikleri bulunmayan insanların namazlarına da namaz denmeyecek ve bu adamlara da namaz kı-lıyor, namazcı denemeyecektir. Ama namaz kılan kişi şu vasıfları taşı-yorsa namazı namaz olacaktır, kendisine de namazcı denebilecektir. Peki nedir bunlar? Önce burada olmayan, önceden bildiklerimizi bir sayalım.

Kişi namazda kıraat etmelidir ve bu kıraatini kıyamda gerçekleştirmelidir. Hadesten ve necasetten taharet yapmalıdır. Yani maddî ve manevî pisliklerden

kendini ve ortamı temiz tutmalıdır, çünkü kıyam alanını, hareket alanını temizlemelidir. Kıbleyi, hedefi iyi belirlemeli, rasgele kıyama kalkmamalı, kıbleyi tespit edilmelidir. Setr'ul av-ret yapılmalı, teçhizatlı olunmalı, plan-program olmalı, hazırlıklı olunmalıdır. Zira çırılçıplak, eli boş kıyama kalkılmamalıdır. Bunları biliyoruz.

Bunun dışında neler varmış? Namazcının namazına namaz di-yebilmek için başka nelere sahip olması gerekirmiş? İşte bakın Rab-bimiz onları saymaya başlıyor.

"Namaza devamlıdır bunlar." Namaza daimûndurlar. Sürekli namaz kılarlar. Sabah, akşam, öğle, ikindi, yatsı sürekli namaz kılarlar. Yani günün her saati, zamanın her birimi namaz kılarlar değil, da-imûndan kasıt hep namaz, ama hayatın tümünde namaz değil. Dai-mûnun iki manası vardır:

1- Hayatın yapı taşlarını, zamanın odak noktalarını namaz be-lirleyecektir ki, işte o zaman namaz konusunda daimûn gerçekleşmiş olacaktır. Yani hayatın, programın, hayat programının değişmez birimleri namaz olacaktır. Hayat namaza göre ayarlanacak, namaza göre hayat programı ayarlanacak, böyle olunca kişi zaten sürekli namaz kılmış olacak, sürekli namazla beraber olacaktır. Peki acaba şu anda bizim hayatımız öyle mi? Yani şu anda bizim namazlarımız hayata etkin bir namaz mı? Programı belirleyen namaz mı? Hayatın o-dak noktası, programın mihveri namaz mı? Yoksa hayatımızda aslında namaza yer yok da, biz onu hayat programının arasına sıkıştırılmış bir namaz olarak mı kılıyoruz? Yani programın boşluklarından is-tifadeyle mi namazı kılmaya çalışıyoruz?

Sanki şöyle gibi: "Kardeş çarşıya mı gideceksin?" Adam, "evet" diyor. "Madem ki gidiyorsun, o zaman şu paketi de bir zahmet fi-lan dükkana bırakıver veya posta haneden atıver!" diyoruz. Adam gi-diyor, o dükkan bu dükkan derken, şu iş bu iş derken aklına bizim pa-ket geliyor, rahatsız oluyor ve: "Dur yahu, şunu da atıvereyim" diyor ve posta haneden atıveriyor. Yani onu alıyor, atıyor, onunla ilgisi kalkıyor. Adamın tüm işi o paketi atmak değil. Bunun için çarşıya da çık-mıyor, çıkmışken atıveriyor o kadar. Namazı da sanki biz böyle araya sıkıştırıyor, sokuşturuyoruz. Aslında hayat programımız da ona yer yok. Hayat programının içinde namaza yer yok da, programın arasına sıkıştırıveriyoruz namazı.

Bakın hayatınıza? Gerçekten namaza yer var mı, yok mu? Hayatımız namaza göre şekillenmiyor bizim. Hayat programımız namaza göre ayarlanmıyor. Öyle değil mi? Ne randevularımız namaza göredir, ne programımız, planımız, ne dersimiz, ne teneffüsümüz, ne işimiz, aşımız namaza göredir. Bir bakın hayatımıza. Tam namaz vak-tinde ders koymuştur adam. Tam namaz vaktinde mesai başlamakta-dır, tam namaz vaktinde ders zili çalmakta,

tam Cuma selâları verilirken eğitim içtiması başlamaktadır. Yani hayat programının tespitinde namaz etkili değildir. Programın odak noktası namaz değildir. Halbuki Nasıl olacaktı? Namaz hayatın mihveri, hayatın merkezi olacaktı. Yani namaz programın odak noktası olacaktı. Namaz hayat programına göre değil de, hayat programı namaza göre ayarlanacaktı. Namaz hayat programının boşluklarına sıkıştırılmayacaktı da program namaz vakitlerinin boşluklarına göre ayarlanacaktı. Yani namaz hayata etkili olacaktı ve işte böylece mü'minlerin hayatında namaza daimun gerçekleşecek, devamlı namazla bir birliktelik olacaktı.

Öyle bir namaz ki hayata hakim, öyle bir hayat ki namaza özdeş… Hayatla namaz özdeşleşmiş. Hayat namazdan ayrı değil, namaz da hayattan kopuk değil.

Eğer bir kimsenin namazıyla hayatı doğru orantılıysa, namazı düzeldikçe hayatı düzeliyor, hayatı düzeldikçe de namazı güzelleşiyorsa, işte o kişinin hayatında namaza daimun gerçekleşmiş demektir. Yani o kimse namazı ayağa kaldırmış, ya da o kimse dininin direğini dikmiş demektir. O kimsenin namazı kendisi için nûr olan, ışık o-lan, yolunu aydınlatan bir namaz demektir. Onun namazı rükulu ve secdeli bir namaz demektir. Namazın onun ekonomisine, ticaretine, kılık-kıyafetine, alışverişine, işine, aşına, karısına, kızına, mesleğine, meşrebine karışabiliyorsa, yani kişinin tüm hayatına namaz imzasını atıyorsa, işte o kimse rükulu ve secdeli bir namaz kılıyor demektir. O kişinin namazı tüm bu saydığım konuların düzenlenmesi konusunda ona yol gösteriyor demektir. Değilse hayatına karışamayan bir namaz, kılık-kıyafetine, hukukuna, eğitimine, kazanmasına, harcamasına, okumasına-yazmasına karışmayan bir namaz, rükusuz ve secdesiz, ışıksız, işte ehl-i kitabın namazı gibi bir namaz olacaktır, Allah ko-rusun.

Allah için düşünelim, acaba bizim namazlarımız Rasulullah Efendimizin ve onun mübârek ashabının namazlarının onların hayatında gerçekleştirdiği fonksiyonu icra ediyor mu? Acaba gerçekten bizde bu fonksiyonu icra ediyor mu namaz? Sahabenin hayatını onların namazları ikame ediyordu, bizim hayatımızı da bizim namazımız ikame ediyor. İşte onların hayatı, işte bizim hayatımız. Bizim hayatımızla onların hayatı ne kadar farklıysa, o halde bizim namazlarımızla onların namazları da o kadar farklıdır. Çünkü onlar namazda Allah'tan mesaj alıyor, ışık, nûr, işaret, program alıyor ve hayatlarını bu mesajla, bu programla düzenliyorlardı. Şimdi namazdan da, o namazda aldıkları mesajdan da gafil adamlar da, namaz kıldık zannediyorlar veya namazı bir hareket zannediyorlar.

Namazı kılınca tamam zannediyorlar. Namaz bitti, namazı kıldık, Müslümanlık tamam zannediyorlar. Namazla din kurtarma çabasına giriyorlar.

Halbuki Kur'an'da, dinde, İslâm'da böyle hiçbir şeye karışmayan, mücerret kendi başına bir namaz yok. Hiçbir şeye karış-mayan, hiçbir fonksiyonu olmayan bir namazdan söz edilmez İslâm'-da. Yani Allah korusun da şu kıldığımız namazların, görünüşte hiçbir fonksiyonu yok gibi değil mi? Bu kıldığımız namazların hayatımıza hiç etkisi, yol gösterisi, ışık tutması yok gibi değil mi? Sanki bizim hayatı-mızda namaz öncemizle namaz sonramız hiç değişmiyor değil mi?

Burada bizden istenen namaza devamı, namaz konusunda daimundan olmayı şöyle anlamaya çalışıyoruz. Namazı zaman içine yayarak kılmak şeklinde anlıyoruz. Meselâ öğle namazını ele alalım. Adamın iş kargaşası, müşterisi, alması, vermesi gibi sıkıntılarının ara-sında öğle vakti oluverdiği dönem, güneş tepeye yükseldiği dönem, kişi hemen vaktin girmek üzere olduğunu anlar anlamaz gidip bir ab-dest alacak. İşte namaz için abdest almaya yöneldiği o andan itibaren, o kişinin hayatında namaz başlamış demektir. Abdestini alacak, ama henüz ezan okunmadığından, vakit girmediğinden belki yine işi-ne, aşına, dükkanına devam edecek. Ama sonra bir sünnet kılacak, yine işine aşına, konuşmasına devam edecek. Eğer talebeleriyle karşı karşıya bulunuyorsa iki âyet, iki hadis daha anlatacak. Sonra farzı kılacak. Ondan sonra yine bir hayata dönme, yine bir talebelerle ilgilenme, yine bir müşterilere yönelme, ticarete koyulma, yine bir tesbi-hat, yine bir dua, yine bir yemek yapma, yine bir çocuk bakımı olacak.

Sonra aradan bir süre geçtikten sonra bir son sünnet kılınacak, veya Allah için bir başka namaz kılınacak. Yani böylece ne oldu? Böylece öğle ile ikindi arası aralıklarla namazla doldurulmuş oldu değil mi? Böylece hayat hep namazla birlik devam etti değil mi? Namaz yemek, namaz alışveriş, namaz ders, namaz ticaret, namaz giyinmek, namaz dinlemek, namaz öğrenmek, namaz yürümek, namaz o-turmak, namaz kalkmak. Böylece namazla birlik bir hayat gerçekleştirilmiş olacak. İşte burada da böyle bir namaza daimun isteniyor bizden. Böyle bir namazla devam söz konusu.

Ama maalesef biz böyle yapmıyoruz. Biz onu seccadeye hapsetmişiz. Seccadeyi elimize bir geçirdik mi, farzı, sünneti evvel Allah beş dakikada bitiriyoruz.

Bu şekilde kılmayanların namazına namaz denmeyeceği gibi, o namaz sahiplerine de namazcı denmeyecektir. Başka ne özellikleri varmış o namazcıların?

Onlar, o namazcılar öyle kimseler ki, kendi mallarının içinde isteyenin ve isteyemeyenin hakkı olduğuna inanan ve bu hakkı hak sahiplerine ulaştırma kavgası verenlerdir. Demek ki namazcının bir ö-zelliği de buymuş. Onlar kendi mallarında sail ve mahrum için hak bu-lunduğunu kabullenen ve bu kabulün

gereğini yerine getiren insanlardır, diyor Rabbimiz. Anladınız değil mi? Yani isteyen ve isteyemeyecek durumda olanlar için mallarında hak bulunanlar, bu hakkın bulunduğuna îman edenlerdir. Dilenebilen, dilenemeyen, isteyebilen, isteyemeyen, soran, soramayacak olan insanların kendi malında belli bir hakkının olduğuna inanan kişi namazcı kişidir. İşte böyle birisinin kıldığı namaza namaz denir ve işte böyle kimseye namazcı denir. Eğer bunu yapmazsa onun namazı eksiktir, onun kıldığı namaz değildir.

Yani cebindeki, kasasındaki, kesesindeki, dükkanındakilerin tamamının kendisine ait olduğuna, onda kendisinden başka hiç kimsenin hakkı olmadığına inanıyor ve Allah kullarına harcamada bulun-muyorsa ona namazcı denmeyecektir. Yani kılınan namaz kişiyi bu anlayışa götürmüyor, onu bu tür fuhşiyyat ve münkerden nehy etmi-yorsa, o namaz o kişiye yüktür, ya da o namaz o kişiyi ancak Allah-tan uzaklaştırır, diyor Rasulullah.

Bizi Allah'a yaklaştıracak, bizim dinimizin direği olacak, bizim hayatımıza program çizecek olan namaz için işte bu şartların da taşınması gerekecektir.

Namaz kılanlar kimlermiş? Başka ne özellikleri varmış namazcıların? Bir de namaz kılanlar yevmi'd dini tasdik ederlermiş. Yevmi'd din, din günü, âhiret günü demektir. Kıyamet günü, hesap-kitap, ceza ve mükafat günüdür. Bunun tasdik edilmesi demek, bunun eylem ha-line, şuur haline getirilmesi demektir. Çünkü tasdik, îmandan daha şümullüdür. Tasdik, îmanın eylemi, îmanın sadâkati, îmanın ispatıdır. Tasdik, îmanın amele dönüşerek ortaya konulmasıdır. Çünkü Ebu Bekir efendimiz mü'min olmanın da ötesinde, aynı zamanda sıddîk idi. Yani îmanının sadâkatini ortaya koymuş, ispat etmişti.

Sadaka da aslında buradan gelmektedir. Sadaka, kişinin mala ilişkin, malın mülkün Allah'a ait oluşuna ilişkin îmanının ortaya konmasıdır. Benim cebimdeki paranın Allah'a ait olduğunu, mülkün sahibinin Allah olduğunu kabul etmem îmandır. Ama bu îmanımın ispatı, bu îmanımın eylemi, sadâkati adına bu paramı ona muhtaç birilerine ulaştırma çabasına giriyorsam, yani sadaka veriyorsam işte bu da be-nim o konudaki îmanımın sadakası, tasdikidir.

İşte o namazcı mü'minler, din gününün îmanının eylemcisidirler. Âhiret gününe îmanın eylemini gündeme getirirler, îmanı amele dönüştürürler. Buna göre amel eder, buna göre hayatlarını sürdürürler. Ölümü, hesabı, kitabı hayatlarında canlı tutar ve buna göre, bu îmana göre program yaparlar. Hayatlarını bu îmana bina ederler. Her hareketlerinde, her adımlarında, her eylemlerinde "ben bundan hesaba çekileceğim, ben bunun hesabını vereceğim, yarın bu konuda benim karşıma bir dosya açılacak, ben bunun hesabını vereceğim, bu konuda benden hesap sorulacak" der, sürekli âhireti

gündemlerinde tutarlar. Hayatlarının her bir saniyesine bu îmanın mührünü vururlar.

Yine o namazcılar Allah'ın azabından korkarlar, sakınırlar, tir tir titrerler. Çükü Allah'ın azabından emin olunmaz. Allah'ın azabından hiç kimse emin değildir. Hiç kimse azaptan emin olamaz. Yani namazcı kişi azabı da hep gözünün önünde tutar. "Ya bana azap olunursa? Ya affetmezse Rabbim? Ya günahlarım yüzüme vurulur da cehenneme yuvarlanırsam? Ya şu ceza olan ateş beni yutar, yok e-der, mahvederse? Ya az evvel özellikleri anlatılan ateşin müşterilerinden birisi de bensem? Ya edbera yapan bensem? Ya kitaba ve peygambere sırt dönen bensem?" diye azap konusunda tir tir titrer onlar ve sürekli kendilerine çeki düzen verirler.

Elektrikle oynayan adamın, "ya sigorta çekilmemişse?" demesi gibi mi? Yok. Dersine çalışmamış çocuğun "ya sınıfta kalırsam? Ya hoca bu soruyu da sorarsa? Ya buradan da soru çıkarsa?" demesi gi-bi mi? Sadece öyle de değil. Dükkanında ticaretle uğraşan tacirin, "maliyeci ya burayı da kontrol ederse?" demesi gibi mi? değil. Veya evini, dükkanını kilitleyen bir adamın "ya hırsız şuradan da girerse?" demesi gibi mi? Değil. "Ya îmanımı çalarsa şeytan?" İşte öyle gibi. "Ya dünyanın beni Allah'tan uzaklaştırması, dünyanın ve dünyalıkların beni kulluktan koparması sonucu cenneti kaybedersem?" İşte öyle gi-bi. "Ya zevklerim beni cehenneme götürürse?" İşte öyle gibi. "Ya dün-yada sırat-ı müstakimi kaybedersem? Ya îmanımı kaybedersem? Ya kendimi cehennemde bulursam?" demek gibidir bu.

İşte böyle âhiret, ölüm ötesi hayatın hesabı, kitabı konusunda müşfik olan, tir tir titreyen kişidir namazcı. Böyle bir derdi, böyle ciddi bir endişesi olmayan kişiye namazcı demek mümkün değildir. Allah korusun bu adam sanki abdestsiz namaz kılan bir adam gibi veya kıbleye dönmeden namaz kılan bir adam gibidir. Onun kıldığı namaza namaz denmeyeceği gibi, ona namazcı da denmeyecektir.

***29-30. "Eşleri ve câriyeleri dışında, mahrem yerlerini herkesten koruyanlar, doğrusu bunlar yerilmezler."***

Onlar ferçlerine muhafızdırlar. Namuslarını korurlar onlar.

Onlar ferçlerinin, ırzlarının, namuslarının muhafızıdırlar. Muhafaza konusunda şöyle ikili, üçlü bir anlayış var Müslümanlarda. Meselâ bir torba altın koysam ve birine, "aman buna göz kulak ol, aman bunu muhafaza et" desem, bu durumda birkaç türlü muhafızlık anlayışı karşımıza çıkacaktır.

1- Birisi şöyle muhafız oluyor, şöyle göz kulak oluyor bu işe: Adam bakıyor, çok ciddi. Gözünü kırpmadan, gözünü ayırmadan o çuvala bakıyor. Hattâ ekranlar getiriyor, fotoğraf makineleri getiriyor, kameralar hazır, pür dikkat ona muhafız olmaya, onu korumaya çalışıyor. Adamın biri geliyor, bu

çok ciddi bakıyor, gözünü ayırmıyor çuvaldan. Bir adam geliyor ve o çuvalın içinden elli altın alıyor, teker te-ker altınları sayıp gidiyor. Adam, muhafız hemen bunu not ediyor, fo-toğrafını filan da çekiyor. “İşte orta boylu, 40-45 yaşlarında, kır saçlı, pos bıyıklı, bond çantalı bir adam elli tane altın saydı ve alıp gitti. Sonra aynı adam kapıdan döndü, bir tane daha aldı elli bir oldu” diye not ediyor adam. Pür dikkat adam zaptediyor. İşte böyle bir muhafızlık, böyle bir muhafaza şekli var. O kadar dikkatli ki, her şeyi tek tek, nokta nokta yazıp tespit ediyor.

2- İkinci bir muhafız da şöyle: “Aman şuna bir göz kulak oluver. Kendisine bir şeyler teslim edip şunu bir koruyup muhafaza ediver” diyorsunuz. Adam öyle bir bloke ediyor ki onu, öyle bir göz kulak oluyor ki tamam, verene de vermiyor artık onu. Yani sahibine de ver-miyor artık. Hiç kimse onu elinden alamıyor artık. Çünkü hıfz-u ema-nına almıştır, kimse onu elinden almaya cesaret edemiyor. Bir de böyle cins bir muhafızlık anlayışı var.

3- Bir üçüncü muhafaza, muhafızlık anlayışı var ki, görevi ne tür bir şeyse o tür bir muhafızlıktır. Yani nasıl isteniyorsa öylece kendisine teslim edileni muhafaza etmektir ki, işte kendisinden istenen de odur zaten.

Biraz evvel zikrettiğimiz muhafızlık anlayışlarını namaza intibak ettirecek olursak birinci adamın durumu şöyledir. Adam namaza muhafızdır. Çok dikkatlidir bu konuda. Nasıl? Kendisine teslim edilen bir çuval altına muhafız olan adam gibi. Adam çok dikkatlidir, gözünü dört açmıştır. Tamam her şeyi yazıyor, her şeyi tespit ediyor. Kaç re-kat kaçırdığını, kaç gün kılmadığını, ne kadar namaz geçirdiğini yazıyor, ne kadar namazının kazaya kaldığını da biliyor, kılmadığını da bi-liyor, kılınması gerektiğini de biliyor, namazsız din olmayacağını da biliyor, her şeyi, her şeyi biliyor.

Yani o kadar gözetlemiş ki bu işi, o kadar göz kulak olmuş ki bu işe, o kadar ciddi muhafız olmuş ki, “kılmamız lâzım efendim! Namazsız Müslümanlık olmaz ki! Namazsız dinin direği dikilmez ki! Müslüman mutlaka namazını kılmalıdır!” diyerek bu işe o kadar kendisini vermiş, o kadar hıfz-u emanına almış ki sorma! “Peki haydi öyleyse! Niye kılmıyorsun?” denilince de dönüp bir daha anlatmaya başlıyor adam. “Efendim kılmak lâzım, yapmak lâzım” diye. Bir böyle, bir de a-dam öyle bir tutmuş, öyle bir yakalamış ki, tamam, ne kendisine ne de bir başkasına kılmak, kıldırmak şöyle dursun konuşturmuyor bile sanki. Namazın gündeme gelmesine bile imkân vermiyor. Maiyetindekilerin tümüne yasaklıyor namazı. O da öyle bir muhafız.

Veya hanımına muhafız olacaktı ya adam, hanımı kendinin bi-liyor güya, onu koruması gerektiğini anlıyor ama öyle serbest ki hanımı, şu çarşı senin, bu

pazar benim, şu dükkan senin, bu tezgahtar benim, istediği yerde gâyet rahat geziyor hanım. Yularını boynuna do-lamış adam, güya ona muhafızlık yapıyor.

Birde şöyle muhafız oluyor adam hanımına. Ona öyle bir sahip oluyor, öyle bir göz kulak oluyor, öyle bir muhafaza ediyor ki, onu blo-ke ediyor, kadının hakkını da ödemiyor. Yani yatak hakkı değil sadece, göz hakkı da değil sadece, kadının bir hakkı vardı ya, kalbinin hakkı, kafasının, midesinin hakkı, sosyal hakkı, ekonomik hakkı, sevgi hakkı vardı ya, kimileri bunların hiçbirisini ödemiyor.

Ya da üçüncü bir muhafız var ki, işte Rasulullah'ın örnekliğindeki muhafızlık. O kadınlarına nasıl muhafız olmuş? Onların namuslarını nasıl korumuş? Onların haklarını, hukuklarını nasıl muhafaza et-mişse, biz de aynen öyle yapmak zorundayız. Çünkü bu konuda, her konuda bizim örneğimiz, önderimiz odur.

O namazcılar namuslarını muhafaza ederler. Ama tabii namusunu kime karşı koruyacağı konusunu da kişi kendisi belirlememelidir. Bu konuda da söz sahibi Allah ve Resûlü olmalıdır. Meselâ kayınbiradere karşı karının namusunu koruyacaksın, enişteye karşı koruyacaksın, dayıya, amcaya karşı koruyacaksın, ama dolmuş şoförüne karşı korumayacaksın, olmaz bu. Öyle değil mi? Adam evdeki akrabaya karşı çok hassas, çok kıskanç davranıyor, karısını kıskanıyor ama sarrafa, seyyara, manifaturacıya karşı aynı hassasiyeti göster-miyor, olmaz öyle şey. Karısını kimlere karşı koruyacağını da kendisi değil Allah ve Resûlü diyecektir. Kişi bu konuda Allah ve Resûlü'nü dinleyecek, onların koru dediklerine karşı koruyacaktır. Eğer kişi bunu yapmıyorsa, yani koruması gerekenlere karşı karısını korumuyor, ka-rısını el âlemin ayakları altında süründürüyorsa, karısının namusuna Allah'ın istediği biçimde sahip çıkmıyorsa, bu konuda cömert ve geniş mezhepli ise ona namazcı denmeyecektir. Böyle bir kişiye namazcı denmeyeceği gibi, bu adamın kıldığı namaza da namaz denmeyecektir. Peki kimin namusunu kullanabilirmiş insan?

"Ancak kadınları ve sağ ellerinin sahip oldukları câriyeleri bundan müstesnadır." Yani onların namuslarını kullanabilir, onlardan istifade edebilir namazcılar.

Vah Müslümanlara vah! Vay Müslümanların haline vay! Zavallı Müslümanlar! Bir tane bile yok çoğunda değil mi? Allah diyor ki zevceleri ve câriyeleri müstesna diyor, zevceleri diye çoğul kullanıyor ama Müslümanların çoğunda bir tane bile yok. Bir taneyle bile evli de-ğil pek çok Müslüman. Bununla kastım şudur: Benim inancıma göre, benim anlayışıma göre kimileri şeklen evli oldukları halde evli bile değildir. Adam güya evli ama evli değil. Çünkü arkadaşlar unutmayalım ki Rasulullah'ın beyanıyla kadın ezvac olandır.

Kadın, erkeğinin dinini tamamlayan, ona sükûnet bahşedendir. Yani onun hayatında dininin yarısını ona bahşedendir.

Söyleyin şimdi kendini kaybetmiş kadınlar kocalarına ne sükûnet verebilecek? Kendisi dinini kaybetmiş, kendisi Allah'ı, peygamberi izine göndermiş kadınlar kocalarına ne dini verecekler? Kendileri dinden habersiz kadınlar kocalarının dinlerinin yarısını nereden verecekler? Kendileri huzuru kaybetmiş, evlerinin dışında huzur arayan kadınlar kocalarına ne huzuru verecekler?

Aslında kocaları önce onlara din vermeliydiler, onlara huzur vermeliydiler de onlar kocalarına bunları sunmalıydı değil mi? Yani önce kocaları onları Allah'ın kitabı ve Resûlü'nün sünnetiyle tanıştırmalı, ezvac hale getirmeliydi.

"Zevceleri ve sağ ellerinin sahip oldukları konusunda Müslümanlar serbesttir." Zevcelerinin namuslarını da, câriyelerinin namuslarını da kullanma konusunda kınanmazlar.

Allah diyor ki, "mü'minler bu konuda kınanmazlar. Yani dörde kadar hanımlarının ve sayısız câriyelerinin ırzlarını kullanma konusunda mü'minler kınanmaz," diyor Rabbimiz. Bir adamın dört tane ha-nımı olsa, dört bin tane de câriyesi olsa, bu yüzden bu Müslüman kı-nanmaz. Allah böyle diyor, ama biz başka diyoruz. Allah kınanmazlar diyor, ama biz çok rahat kınıyoruz. Allah ne derse desin, Kur'an ne derse desin, Peygamber bu konuda nasıl bir uygulama tarif ederse etsin fark etmez, biz bu işi birle sınırlandırır, içimizden kim ikiye aşarsa, o haddi aşmıştır der geçer gideriz. Hele hele Allah korusun adam üçüncü evliliğe filan adımını atmışsa, vay hain vay! Demek öyle mi yapmış? Demek o da mı yapmış? diyerek kınar, azarlar, reddeder ge-çer gideriz. Allah'la yarışırız sanki bu konuda. Bu konuda Allah'a akıl verme, Allah'a yol gösterme küstahlığına kalkışırız. Halbuki Allah di-yor ki, "onlar bu konuda kesinlikle kınanmazlar, yadırganmazlar." Yani şartları oluşmuşsa ikincide de kınanmazlar, üçüncüde de, dördüncüde de kınanmazlarken, biz ikinciyi kınamaya kalkıyoruz. Her halde Allah'tan daha iyi biliyoruz bu işi (!).

Hele hele câriye konusunu asla kabullenemiyoruz. Câriye ke-limesini ağzımıza bile almaktan korkuyoruz. Câriye diye bir ortamı, yani savaş ortamını düşünmekten bile ürküyoruz. Çünkü câriye konusu gündeme geldi mi, savaş gündeme gelecektir, cihad, şehadet gün-deme gelecektir. Böylece rahatımız kaçacak, iştahımız gırtlağımızda düğümlenecek diye câriye kelimesini ağzımıza bile almaktan korkuyoruz. Allah'ın apaçık âyetlerini sanki örtbas ediyor, küfretmeye çalışıyoruz. Tabii böyle bir toplum pek çok nîmetlerden mahrum olmayı yu-dumlamak zorunda kalacaktır. İşte hayatımız belli, uzun lafa ne hacet? Halbuki Ebu Zerr efendimiz der ki: "Karnı aç olup da, ya da câriyeleri olmayıp ta kılıcı eline almayana şaşarım" der.

Câriyeyi bilmem. Nedir? Kimdir? Nasıldır? Bugüne kadar hiç görmedim. Ama câriye konusunda şöyle bir genelleme yapalım: Bir kadına soracakmışsınız. Teyze, yenge, bacım, hanım, namusuna hiç helâl gelmeyecek. Boşandın diye, kocandan ayrıldın diye hiç ayıplanmayacaksın. Kimse sana tek kelime bile bir şey demeyecek. Malın-mülkün, evin-barkın, paran-pulun, ekmeğin, suyun verilecek. Bütün ihtiyaçların giderilecek. İstersen istediğin birisiyle evlenme imkânın da sağlanacak. Bütün bunlara rağmen yine de kocanla beraberliğe devam mı? Yoksa tamam mı? Bitti mi? denilse. Eğer o kadın: "Aman! Ah!! Ah öyle bir şey olsa! Ah öyle bir fırsatım olsa bir gün bile bu adamla kalmazdım! Bir gün bile bu adama tahammül etmezdim!" di-yorsa, işte bu kadın köledir, câriyedir. Değilse, hayır hayır, her şeye rağmen kocamla beraberliğe devam diyorsa o zaman da işte o kadın hürdür, hürredir, evliliğine devam edilecektir deniyor.

***31. "Bu sınırları aşmak isteyenler, işte onlar, aşırı gidenlerdir."***

Kim bu konuda sınırı aşarsa, haddi tecavüz etmiştir. Kim ki zevceleri varken, câriyeleri varken, Allah'ın kendisine helâl kıldığı, na-muslarını kullanma hakkı verdiği bu yasal hakkının ötesine uzanırsa, hanımlarının ve câriyelerinin ötesine taşarak başkalarının namuslarına uzanmaya kalkışırsa, işte onlar sınırı çiğnemiş, haddi tecavüz etmiş kimselerdir.

Burada tarif edilen haddi aşmak şu anda bizde yoktur. Biz haddi geriye aşıyoruz. Burada anlatılan haddi aşmak şudur: Yani dör-de kadar evleneceksin, sonra bu dört hanıma ilâveten câriyelerin olacak, sonra bunlarla da yetinmeyip başkalarına uzanacaksın, işte sınırı aşmak, haddi tecavüz etmek budur. İşte bu sınırı aşmaktır. Şu anda bizde böyle bir sınır aşma derdi yoktur. Biz sınırı geriye doğru aşıyoruz. Adamın dört tane hanımı olacak, sonra câriyeleri olacak, sonra da bu adam bunlarla iktifa etmeyerek başkalarına uzanarak, haddi aşacak, sınırı aşacak. Çoğumuzun birle bile evli olmadığı şu bizim toplumda bu mümkün değildir. Yani biz bu konuda geriye doğru sınırı aşıyoruz. Ama Allah korusun bizler tatminde haddi aşıyoruz.

Neden başkalarına gösteriliyor bu kadınlar? Neden başkalarına gösteriyoruz kadınlarımızı? Sofraya oturunca birilerini niye çağırıyoruz? Ya da ekran olarak neye çağırıyoruz birilerini? Niye birileri ko-nuşturuluyor evimizde? Niye gösteriliyor, seyrettiriliyor birileri? El âle-min ayyaşlarının, namussuzlarının ne işi var bizim evimizin içinde? Tamam, belki "o televizyondaki ayyaşlar bizim karılarımızı görmüyor ki!" diyeceksiniz. İyi de sizin kadınlarınız görmüyorlar mı onları? Gös-termiyor musunuz o namussuzları kadınlarınıza? Hani âmâ bir sahâbe olan Abdullah Ümmü Mektum evine gelirken Allah'ın Resûlü hanımlarına: ***"İhteceba! İhteceba!"*** demiyor muydu? "Örtünün! Örtünün! Abdullah geliyor." Hanımları: "Ey Allah'ın Resûlü o

âmâdır, bizi görmez ki örtünelim?" deyince: "O sizi görmüyorsa da siz onu görmü-yor musunuz?" buyurmuyor muydu Allah'ın Resûlü? Tamam belki evimizin içine çağırdığımız o ayyaşlar bizim kadınlarımızı görmüyorlar ama bizimkiler onları görmüyorlar mı? Böylece haddi aşmıyor muyuz? Hakkımız var mı buna? Evet:

***32. "Emanetlerini ve sözlerini yerine getirenler,"***

Namazcıların bir başka sıfatlarını da böyle anlatıyor Rabbimiz. Onlar emanetlerine, ahitlerine, sözlerine, randevularına riâyet eden kimselerdir. Emaneti emanet bilirler. Emaneti emanetin sahibinin istediği gibi kullanırlar. Emanetle ilişkilerini emanetin sahibinin istediği şekilde ayarlarlar. Allah emanet olarak kendilerine ne vermişse. Akıl mı verdi Allah emanet olarak? Sıhhat mı verdi? Zaman mı verdi? Mal, mülk, fırsat, imkân mı verdi? Ev, araba, arsa mı verdi? Evlât mı verdi? Hanım mı verdi? Veya din mi gönderdi? Kitap, peygamber mi gönder-di? İrade mi verdi emanet olarak? Bunların tümünü emanetin sahibinin razı olduğu yerlerde kullanarak emanetlerini yerine getirirler onlar.

Emaneti iki türlü anlıyoruz:

a. Emanet, Ahzâb sûresindeki emanettir.
***"Doğrusu Biz, emaneti (sorumluluğu) göklere, yere, dağlara sunmuşuzdur da onlar bunu yüklenmekten çekin-mişler ve ondan korkup titremişlerdir. Pek zâlim ve çok cahil olan insan ise onu yüklenmiştir."***
(Ahzâb 72)

Emanet işte bu âyette anlatılan emanettir. Yani âyetin ifade et-tiğine göre emanet, tekâlüf-i ilâhîyedir. Dindir, îmandır, hidâyettir, Kur'an'dır, sünnettir, candır, bedendir, iradedir. Allah'ın bize emanet ettiği şeylerdir. İşte o namazcılar bu emanetlere riâyet ederler. Bu emanetlere sahip çıkarlar. Bu emanetlerle ilişkilerini Allah'ın istediği biçimde ayarlarlar. Bu emanetlere asla hıyanette bulunmazlar. Bunları zayî etmezler.

b. Bir de emanet, insanların kendi aralarında birbirlerine emanet ettiği, emanet verdiği şeylerdir. Hattâ bu manada kâfirin emanetidir de. İşte buna karşı da o namazcılar riâyetkar davranırlar. Nezih davranırlar. Emanet sahiplerine karşı sahtekârlık yapmazlar.

Rabbimize ezelde verdiğimiz bir ahdimiz vardı ya işte önce o ahitlerine riâyet ederler, ona sadık kalırlar namazcılar. Sonra da insanlara verdikleri ahitlerine, taahhütlerine sadık davranırlar. Ahitleri, sözleri İslâm'a zıtsa hemen vazgeçerler, değilse ne pahasına olursa olsun verdikleri sözlerinden dönmezler.

*33. “Şahitliklerini gereği gibi yapanlar,”*

Bir de o namazcı mü’minler şehadetlerini kaimdirler. Şehadet-lerini yerine getirirler, şehadetlerini ayağa kaldırırlar. Kelime-i şeha-detlerini ayağa kaldırırlar onlar. Yani şehadetlerini sadece dillerinde bırakmayıp, sadece söz ve iddia planında bırakmayarak ayağa kaldırırlar. Hayatlarına hakim kılarlar. Hayatlarını onunla düzenlerler. Hayatlarında bu şehadetlerini görüntülerler. Dilleriyle ikrar ettikleri “Allah’tan başka ilâh yoktur” tevhidini hayatlarının mihveri yaparlar. Yaşadıkları hayatla inançlarına şahitlik yaparlar. Hayatlarıyla İslâm’a, Al-lah’a şahitlik ederler. Onları görenler Allah’ı hatırlarlar, kulluğu anlarlar.

Bu şahitlik görevi Bakara sûresinde anlatıldığı gibi tıpkı peygamberin ashabına ve diğer insanlara, kendisine vahy olunan dini an-latma ve yaşama konusunda şahitlik etmesi gibi bir görevdir. Çok şe-refli ama o nispette de sorumluluğu olan bir görevdir. Ümmeti içinde peygamberin görevi, sorumluluğu ve şerefi neyse, diğer toplumlara karşı bizim de sorumluluğumuz ve şerefimiz odur. Bizler Müslümanlar olarak şu anda tıpkı peygamber gibi tüm insanlık önünde İslâm’ın ya-şanırlılığını, pratiğini göstermek zorundayız. Bu konuda peygamberin ümmetine karşı şahit olduğu gibi, biz de tüm insanlara şahitler olmak zorundayız.

Peki nasıl şahit olunur insanlara? Bunun yolu, bütün insanlara bu dini götürür, Kur’an âyetlerini bütün insanlara ulaştırır, dünya üzerinde Allah’tan ve O’nun yeryüzünü düzenlemek üzere gönderdiği â-yetlerinden, cennetten, cehennemden haberdar edilmedik bir tek insan kalmayacak biçimde herkesi haberdar ederiz, işte o zaman insanlara şahitlik görevimizi yapmış oluruz. Tıpkı Rasulullah’ın bu ümmete, ümmetine şahitlik yaptığı gibi.

Bir de îmanları uğruna şehadeti ikame ederek, şehadet şerbetini içerek, inandıkları dâvâya baş koyarak şehadetlerini ikâme ederler o namazcılar. Tabi şehitlik için şehadet ortamının hazırlanması gerek-mektedir. İşte o namazcılar şehadet ortamını hazırlarlar ve dinleri, Rableri adına seve seve canlarını fedâ ederler.

Varsa bu özellikleriniz size namazcı denilecek ve sizin kıldığınız namaza namaz denecektir. Yine o namazcılar:

***34. “Namazlarına riâyet edenler,”***

Namazlarını muhafazacıdırlar onlar. Namazlarını muhafaza ederler onlar. Peki acaba namazın muhafazasını nasıl anlayacağız? Namazı muhafaza demek, namaz hayatımızda ne için var idiyse namazı onun için ikame etmek demektir.

Yani namazın manasını, namazın fonksiyonunu, varlık sebebini yitirmemek demektir. Rasulullah Efendimizin şöyle bir hadisi vardır:

***"Allah'ın 99 esmâsı vardır. Kim ki bunları hafiza yaparsa felâh bulur."***

Peki ne demektir bunları hafiza yapmak? Bunları hafiza yapmak, bunları ezberlemek demek değildir. Bunları iyice öğrenmek, ma-nalarını, muhtevalarını hıfzetmek, muhafaza etmek demektir. Rabbi-mizin bu isimlerinin muhtevalarını kafada canlı tutmak ve onları hayata hakim kılmak demektir. Meselâ Allah'ın Rezzak ismi vardır. İnsa-nın bu ismi muhafaza etmesi demek sadece Allah'ın Rezzak olduğunu, rızık konusunda Allah'tan başka kimseye muhtaç olmadığını, sadece O'na yönelmesi, sadece O'na minnet duyması ve sadece O'na kulluk etmesi gerektiğini, hiçbir zaman bu ismin fonksiyonunu yitirmemesi gerektiğini bilmesidir. Ama hem Allah'a Rezzak diyecek bir a-dam, ya da hem Allah'ın bu ismini zikredecek, hem de kalkacak müşteri Rezzak diyecek, âmir, müdür, devlet, ağa, patron Rezzak diyecek ve bu Rezzaklarının gazabına uğramamak için Allah'a yapması gereken kulluğunu terk edecek, olmaz bu değil mi?

Kur'an'ın hıfzı da bu anlamdadır. Hafız'ul Kur'andır bu adam deniyor ya. Gerçi ilk dönemlerde hafız denmezdi de Kurra denirdi. Hafız'ul Kur'an, bilgisayar değildir. Manayı, muhtevayı tanımadan onu ezberleyenler değildir. Âyetlerin manalarını, muhtevalarını bilen ve onları hayata yansıtabilen, hayata aksettirebilen kimseye hafız denir.

İşte kitabın muhafazası da aynen böyledir. Kitap ancak hükümlerinin uygulanmasıyla muhafaza edilip korunur. Hayatta yaşanmasıyla korunur. Anlaşılmayan, uygulanmayan, hayatta yaşanmayan bir kitap, hayata etkinliği olmayan bir kitap ta asla muhafaza edile-mez. Peki acaba bugün insanlar Kur'an'ı nasıl korumaya çalışıyorlar? Nasıl muhafaza etmeye çalışıyorlar? İşte düğünlerde gelinlere, damatlara hediye ederek, kimileri yazısını güzel yazarak, kûfi olsun, sü-lüs olsun diye çırpınarak, lafzatullahlar alt alta gelsin, üst üste gelsin diyerek, lüks kılıflar, güzel ciltler içinde muhafaza edelim diyerek Kur'-an'ı muhafaza etmeye çalışıyorlar. Halbuki bunların hiçbirisi Kur'an'ı muhafaza değildir. Kur'an'ı muhafaza, onu anlayıp ona tabi olmak ve onu hayata hakim kılmaktır.

Bugün kimileri kitaplarına öyle bir muhafız oluyorlar ki, insanlar bozuk para gibi her gün onun âyetlerini, onun ahkâmını harcarlarken, berikisi güya muhafızlık yapıyor kitabına. Veya kimileri de "benim kitabım" diyor, öyle bir yakalamış ki onu, öyle bir bloke etmiş ki, evinin en üst yerlerine kaldırmış, ne kendisi okuyor ne de insanların, evindekilerin ona ulaşmasına izin veriyor. İstiyor ki kimsenin onunla ilgisi olmasın.

Şimdi buradan hareketle âyette istenen namazın muhafazasını açıklayalım. Namazı muhafaza demek, namazla Allah'tan alınan mesajı muhafaza etmek ve namaz sonrası hayatı onunla düzenlemek demektir. İşte gerçek namazcı mü'minler namazla Allah'tan mesaj a-lan ve bu mesajı seccadede unutmayan, namaz sonrası hayatlarında da sürdüren, muhafaza eden ve hayatlarını bu namazla, bu mesajla dengede tutmayı beceren kimselerdir. Dikkat ederseniz sabah namazında uzun sûreler okunur. Neden? Çünkü sabah namazıyla öğle na-mazının arası çok uzun bir zamandır. Ama meselâ akşamla yatsının arası çok kısa olduğu için ancak o dönemi doldurabilecek kısa sûreler okunur.

İşte okuduğu bu sûrelerle Allah'tan mesajlar alan ve namaz sonrası hayatlarında bu mesajı unutmayıp, muhafaza edip, vermelerinde, almalarında, küsmelerinde, barışmalarında, giyimlerinde, kuşamlarında, evlenmelerinde, boşanmalarında, okumalarında, yazmalarında, hukuklarında, eğitimlerinde uygulamaya koyan kimselerdir o namazcılar. Namazda aldıkları mesajla hayatlarını düzenleyen kimselere namazcı deniliyor. Namazda ne dediklerinin, ne okuduklarının farkında bile olmadan sarhoşça bir namaz kılanlara, yani namazlarında Allah'tan hiç mesaj almayanlara, yahut da aldıkları mesajı seccadenin üzerinde unutanlara, hayatlarını o mesajla düzenleme kavgası vermeyenlere nasıl namazcı diyeceğiz, bilemiyorum.

Bir de namaz, namaz öncesi hayatın tekmilidir. Sabah namazında Allah'tan mesaj aldık. Öğleye kadar ki zamanı o mesajla yaşadık. Şimdi öğle namazında bu defa da bir yandan öğleyle ikindi arasını dolduracak yeni bir mesaj almanın yanında, bir yandan da sabahla öğle arasında yaptıklarımızın tekmilini vereceğiz Rabbimize. Yani öğ-le namazıyla ne yapacakmışız? Yeni bir mesaj almak yanında bir de tekmil vereceğiz Allah'a. Tekmil; şunları şunları yapmaya muvaffak oldum ya Rabbi, elhamdülillah. Ama şunları şunları beceremedim, in-şallah onları da bu namaz sonrası gerçekleştireceğim diye Allah'a tekmil vereceğiz.

Tabi bu iki namaz arasında hiçbir şey yapmamışsak neyin tek-milini vereceğiz? İbrahim'i hiç hatırlamadın mı? Câsiye'yi hiç hatıra getirmedin mi? Bakara ile hiç ilgi kurmadın mı? İmran ailesi ile görüş-meden mi? Sofralarına oturmadan mı? Mâide'yi, Meâric'i diskalifiye e-derek mi? Kur'an'ı edbera yaparak mı? Peygambere arka dönerek mi? Yani neyin tekmilini vereceğiz Allah'a? Ne yüzle yapacağız bunu? Ne yüzle çıkacağız huzura? Öyleyse namazda ne dediğimizin, ne okuduğumuzun farkına varalım, Allah'tan mesaj alalım ve hayatımızı onunla düzenlemeye çalışalım ki, bize namazcı densin ve kıldığımız namaza da namaz densin inşallah.

***35. "İşte onlar, cennetlerde ikram olunacak kimselerdir."***

İşte bunlar mükramundurlar. Cennette kendilerine ikram olunacak, ikrama boğulacak, mükramundurlar bunlar. Tamam bunlar böyle, bunu anladık ta peki:

***36-37. "Ey Muhammed! İnkâr edenlere ne oluyor, sana doğru sağdan soldan topluluklar halinde koşuşuyorlar?"***

Şu kâfirlere ne oluyor? Bunlara da ne oluyor ki, sağdan soldan sana doğru koşuşturup duruyorlar? Hayrola! Bir durum mu var? Ne oluyor bunlara? Dertleri ne bunların? Yoksa dertleri şu mu?

***38. "Her biri nîmet cennetine konulacağını mı umuyor?"***

Bunların hepsi Naîm cennetine girmek mi istiyor? Yani, bu na-mazcı mü'minlere mahsus olan Naîm cennetine doğru mu koşuşuyor bunlar? Onu mu istiyorlar? Onu umuyorlar öyle mi? Nereden çıkıyor bu iş? Nasıl becerecekler bunu? Hayır hayır! Boşuna ümitlenip ona doğru koşmasınlar! Hiç mümkün değil!

***39. "Hayır; doğrusu onları kendilerinin de bildikleri şeyden yaratmışızdır."***

Hayır hayır! Onlar biliyorlar zaten. Şu bildikleri, tanıdıkları şeyden yaratmadık mı biz onları? Yani basit bir meniden, değersiz bir spermadan yaratmadık mı biz onları? Bunu bilmiyorlar mı? Sadece bununla, sadece insan oluşlarıyla cennet mi umuyorlar? Eğer cennet fıtrat yönüyle, yaratılış yönüyle kazanılacak bir şey olsaydı, yaratıldıkları şey belli, hepsi bir damla su. Ya da insanın pisliğinden yaratıldı onlar. Bununla mı cennet kazanacaklarını umuyorlar?

İmam Gazâlî şöyle diyor: "Bu insan ne garip bir varlıktır! Neyine gururlanır da bilmem! İki pislik deliğinden çıkma bir şey!" Babanın ve ananın pislik deliklerinden çıkan bu insan neyine güveniyor ki? Eğer insanoğlu yaratılıştan dolayı cenneti hak etseydi bu yönüyle in-sanların hepsi birbirlerine denk olurdu. Ama Allah yaratılıştan dolayı cennet vermiyor. Çünkü yaratılışımızın bir meziyeti yok. Nihâyet bir pislik, sonunda yine pisliğe dönüşeceksiniz. Öyleyse ne oluyor size? Nerden bu ümit böyle cennete girmeye? Hayrola cennete doğru bu koşturmanız niye? Durun bakalım! Nereden bu tanışıklık? Bu şeref nereden? Yani siz kendinize şerefi asıldan değil, yaratılışınızdan değil, itaatten kabul edin, kulluktan kabul edin. Çünkü asıl şeref değil, itaat şereftir. Sizler insan oluşunuzla değil îmanınızla, kulluğunuzla ancak cennet kazanacaksınız! Varsa bunlar sizde buyurun, değilse şöyle bir kenara geçin bakalım, denilecek onlara.

***40-41. "Doğuların ve batıların Rabbine yemin ederim ki, onların yerine daha iyilerini getirmeğe bizim gücümüz yeter ve kimse de önümüze geçemez."***

Bakın böyle bir dönemden sonra çok büyük bir yeminle yemin ediyor Rabbimiz. Büyük bir yeminle yemin olsun ki! Neye? Doğuların ve batıların Rabbine yemin olsun ki! Doğular ve batılar şöyle anlaşılır: Yeryüzünün doğusu-batısı veya bulunduğunuz yerin doğusu-batısı ya da dünyanın güneşe göre doğusu-batısı. Birinciye göre Mekke merkezdir ve Mekke'nin doğusu doğu, batısı da batıdır. Ümmü'l-Kurâ yani şehirlerin anası olan Mekke merkezdir. Buna göre aslında tüm atlaslar değişmelidir değil mi? Çünkü kâfirlerin yaptıkları yanlıştır. İkinciye göre de şöyle diyeceğiz: Sen neredesin? Sana göre doğu doğudur, batı da batıdır. Çünkü mesaj sanadır. Tabi seni bulabilirse Allah sana söylüyor bunu. Üçüncü mânâ ile her yer doğu, her yer batıdır. Yani güneşe göre doğu ve batı. Güneşin doğduğu her yer doğu, battığı her yer de batıdır diyor, doğuların ve batıların Rabbi ifadesini böylece anlamaya çalışıyoruz.

Peki ne anlatır bu âyet bize? Bu âyet bize şunu anlatır: Zaman Allah'ın elindedir, mekân da Allah'ın elindedir. Burada esasen anlatılan budur. "Sakın ha benim mesajımı zamanla mukayyet zannetmeyin! Mekânla da mukayyet zannetmeyin! Onu burada boğacağınızı, bitireceğimizi zannetmeyin! Bu devirde onun defterini düreceğinizi sanmayın! Bu mesaj zamanlar ve mekânlar üstü bir mesajdır. Burada, bu memlekette sahip çıkmazsanız başka yerlerde yeşertirim onu! Bugün sahiplenmezseniz yarın sahipler veririm ona! Buna gücümüz yetmez!" diyor Allah.

Yemin olsun ki Biz sizden başka ve sizden daha hayırlılarını da yaratabiliriz, yaratmaya muktediriz. Siz gibilerini, ya da sizden farklı tam kulluk edenleri de yaratırız. Bu konuda hiç kimse bizi geçemez. Hiç kimse bizi aciz bırakıp mağlup edemez. Sizi gebertir, sizin yerinize daha iyilerini getiririz biz!

***42. "Ey Muhammed! Onları bırak; kendilerine söz verilen güne kavuşmalarına kadar dalıp oynasınlar."***

Hakikat bu olunca ey peygamberim, bırak sen şu adamları! Şu oyunda oynaşta olanları bırakıver! Hadi yüzsünler, dalsınlar, oyalansınlar bakalım! Mallarıyla, çocuklarıyla, hanımlarıyla, arabaları, dükkanları, parkları, plajları, paraları, pulları, çekleri, senetleriyle vakit tü-ketsinler, ömür tüketsinler bakalım. Salıver onları biraz peygamberim! Takma kafana! Ne zamana kadar?

***43-44. "Kabirlerinden çabuk çabuk çıkacakları gün, gözleri dönmüş, yüzlerini zillet bürümüş olarak sanki dikili taşlara doğru koşarlar. İşte bu onlara söz verilmiş olan gündür."***

Dünyada taptıkları, sığındıkları, dua ettikleri, medet umdukları, kendilerine kulluk sadâkatinde bulundukları, daraldıkları zaman, bunaldıkları zaman soluğu huzurunda aldıkları o heykellerine, o putlarına doğru koşacaklar, kulluk ettikleri varlıklara koşacaklar. "O güne kadar koyuver onların iplerini peygamberim! Üzme kendini bu adam olmadıklar için! Değmez!"